

Võru valla spordivaldkonna arendamiseks vajalike tegevuste ja
nende alternatiivide analüüs

Tellijä: Võru vallavalitsus

Veebruar 2024

Sisukord

Lühikokkuvõte	3
Analüüsi ülesehitus ja metoodika.....	5
I osa 7	
1. Võru valla demograafilised näitajad ja trendid.....	7
2. Valla spordivaldkonna hetkeseis	10
2.1. SWOT-analüüsi järelused	16
I osa kokkuvõte	16
II osa 18	
3. Kavandavate investeeringute ja tegevuste sisu	18
3.1. Spordikoordinaator ja pehmed tegevused.....	19
3.2. Parksepa Keskkooli staadioni rekonstrueerimine.....	24
3.3. Väimela Tervisekeskuse ligipääsetavuse tõstmine	30
4. Planeerivate tegevuste jätkusuutlikkus ja investeeringute juurdepääsetavus.....	35
Lisa 1. Intervjueeritute nimekiri.....	38

Lühikokkuvõte

Võru vallas on kavandatud spordivaldkonna arendamiseks ning erinevate sihtgruppide tervis- ja harrastusspordi võimaluste laiendamiseks luua spordikoordinaatori ametikoht, rekonstrueerida Parksepa Keskkooli staadion ning viia Väimela Tervisekeskuse ujula ligipääsetavuse nõuetele vastavaks. Arendustegevuste elluviimiseks taotleb vald rahastust „Kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused“ toetusmeetmest.

Sporditaristu investeeringute planeerimisel on omavalitsuste **kaks keskset lähtekohta: demograafilised trendid ja erinevate sihtgruppide vajadused ja ootused**. Kavandatavate arendustegevuste eesmärk on tõsta spordivaldkonna teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Selleks tuleb edendada eri sihtrühmade (sh erinevas vanuses inimeste, puudega inimeste jt) tegelemist meelepäraste sporditegevusega oma koduvallas ning pakkuda selleks heal tasemel võimalusi (sh üritusi ja heas korras sporditaristut).

Projekti eesmärkide seadmiseks analüüsiti Võru valla rahvastikutrende ja omavalitsuse spordivaldkonna hetkeolukorda, mis võimaldas sõnastada valdkonna keskse probleemi. Selleks on **valla spordirajatiste alakasutatus ning oluliste sihtgruppide, näiteks puuetega inimeste, aga ka vähenenud liikumisvõimega eakate, sportimisvõimaluste piiratus**.

Kuigi omavalitsuste võrdleva statistika kohaselt on valla sportimisvõimalused võrdlemisi mitmekesised ja sporditaristu objektide üldine seisukord hea, **ei peegeldu see vallaelanike rahulolunäitajates**. Selle põhjuseks võib pidada nii elanike madalat teadlikkust valla erinevates piirkondades pakutavatest sportimisvõimalustest, kaasavate ja liikumisharjumust kujundavate rahva- ja tervisespordiürituste vähesust kui ka valdkonna senist sõltuvust piirkondlike eestvedajate omaalgatustest. Samuti ka seda, et kuigi kõikide sporditaristu objektide lõikes on taristu keskmine seisund hea, on **vallas ka sportimispaikasad, mis ootavad renoveerimist**. Mitmed neist renoveerimata sporditaristu objektidest asuvad omavalitsuse suuremates asulates ning nende objektide kasutamist piirab ka neis pakutavate sportimisvõimaluste mittevastavus tänapäevastele standarditele ja elanikele ootustele.

Projekti pehmete tegevuste eesmärk on spordivaldkonna teenuste arendus ja teadlikkuse tõstmine, et suurendada sporditaristu objektide kasutatavust ning lähtuda spordivaldkonna teenuste disainis, sh ürituste ja treeningvõimaluste kujundamisel, erinevate sihtgruppide vajadustest. Projekti suuremateks investeeringuteks on Parksepa Keskkooli staadioni rekonstrueerimine ja Väimela Tervisekeskuse ujula ligipääsetavuse tõstmine, mis võimaldavad tõsta spordivaldkonna teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust erinevatele sihtgruppidele.

Spordivaldkonna investeeringute ja tegevuste väljavalimisel lähtuti sellest, et investeeringud ja tegevused:

- tõstaksid sportimisvõimaluste kvaliteeti ja sporditaristu kasutajate arvu;
- arvestaksid eri sihtrühmade vajadustega ning lähtuksid valdkonna olemasolevatest tugevustest ja kasutamata võimalustest;

- oleksid jätkusuutlikud ehk investeringuid taristusse lähtuksid demograafilistest trendidest ja kaasaksid erinevaid sihtgrupe, et need suurendaksid ühiskondlikku sidusust ja neid kasutataks ka kahaneva elanikkonna tingimustes;
- panustaksid toetusmeetme ja maakondliku arengustrateegia eesmärkide saavutamisse.

Projekti kolm osa – spordikoordinaatori pehmed tegevused, Väimela Tervisekeskuse ligipääsetavuse ehitustööd ja Parksepa Keskkooli staadioni rekonstrueerimine – moodustavad omavahel seotud terviku, mis võimaldab tõsta spordiobjektide kasutatavust ja laiendada erinevate sihtgruppide sportimisvõimalusi, **tõstes nii spordivaldkonna uute ja uuendatud korraldusega teenuste arvu ja projektist kasu saavate organisatsioonide arvu.** Pikas perspektiivis tõstab projekt elanike rahulolu oma kodupaiga sportimisvõimalustega ning suurendab rahva-, tervise- ja perespordi üritustes ja tegevustes osalejate arvu, panustades nii elanike heaolu ja tervisenäitajate paranemisse ning kogukonnatunde loomisesse.

Kavandatavate tegevuste ja „Kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused“ toetusmeetme vahelistest seostest võib välja tuua järgmised aspektid:

1. Tegevused arvestavad valla kahaneva rahvastiku ning eakate osakaalu kasvuga, kuivõrd need trendid eeldavad omavalitsustelt suuremat tähelepanu sellele, et sporditaristu objekte kasutaksid erinevad sihtgrupid ning spordivaldkonna arendamine arvestaks eri sihtgruppide vajadustega.
2. Elukohta vahetavad rohkem nooremad inimesed, mistõttu on valda uute elanike ligimeelitamiseks olulised noortele täiskasvanutele ning lastega peredele suunatud investeringud, sh heal tasemel kehalise kasvatuse ja treenimisvõimaluste tagamine ning peredele ja noortele suunatud ürituste korraldamine. Samuti suurendavad erinevad spordiüritused elanike ühtekuuluvustunnet.
3. Ligi viiendik Võru maakonna elanikest on registreeritud puudega. Spordihoonete ligipääsetavuseks tehtavad investeringud toetavad nende kaasatust ühiskonda. Investeringuid taristusse ja invainfrastruktuuri võimendavad spordikoordinaatori pehmed tegevused, mis kaasavad puuetega inimesi ja teisi huvigrupe, et tagada valdkonna taristu, teenuste ja info ligipääsetavus.

Analüüsi ülesehitus ja metoodika

Käesolev analüüs koosneb kahest osast. [I osa](#) analüüsib spordivaldkonna investeeringute lähtekohti, käsitledes Võru valla spordivaldkonna hetkeseisu ning arenguvajadusi, et sõnastada valdkonna kesksed probleemid, mille lahendamine võimaldab tõsta vallaelanike rahulolu oma kodukoha sportimis- ja vaba aja veetmise võimalustega. Analüüsi [II osa](#) analüüsib toetusmeetme raames kavandatavate investeeringute ja tegevuste vastavust valdkonna arenguvajadustele ja meetme eesmärkidele, veendumaks, et kavandatavad tegevused moodustavad terviku, mis vastab ühiskonna sidusgruppide vajadustele.

Analüüsi lähtekohaks on Võru valla eesmärk tõsta spordivaldkonnas teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Valdkonna probleemide ja nende lahendamiseks sobilike tegevuste valikul on analüüsi lähtekohaks järgmised aspektid:

- omavalitsuse demograafilised näitajad ja trendid;
- omavalitsuse spordivaldkonna hetkeseis ja arenguvajadused;
- sidusgruppide vajadustest lähtumine;
- maakondlikus arengustrateegias kirjeldatud väljakutsed ja eesmärgid;
- toetusmeetme „Kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused“ eesmärgid.

Nendest aspektidest lähtumine võimaldab sõnastada spordivaldkonna kesksed probleemid ning planeerida valdkonna arengut ja vajalikke investeeringuid nii, et need arvestaksid rahvastiku kahanemise ja vananemisega kaasnevate muutustega sporditaristu kasutamises ja valdkonna teenuste nõudluses.

I osa [1. peatükk](#) käsitleb Võru valla demograafilisi näitajaid ja trende, sõnastades nende põhjal suunised, millest omavalitsus saab erinevate valdkondade, sh spordivaldkonna investeeringute planeerimisel lähtuda.

Omavalitsuse spordivaldkonna hetkeseisu ja sidusgruppide vajadusi käsitleb [2. peatükk](#). Sellele järgneb [I osa kokkuvõte](#), mis sõnastab omavalitsuse spordivaldkonna kesksed probleemid ning tutvustab toetusmeetme raames kavandavaid tegevusi nende probleemide lahendamiseks, et vallaelanike rahulolu oma kodukoha sportimis- ja vaba aja veetmise võimalustega tõuseks.

[Analüüsi II osas](#) käsitleb [3. peatükk](#) seda, kas projekti valitud tegevused on I osas sõnastatud spordivaldkonna probleemide lahendamiseks kõige sobilikumad. Selleks kirjeldab analüüs kavandatavate arendustegevuste mõju eri sihtgruppidele ning nende tegevuste võimalikke alternatiive. [4. peatükk](#) analüüsib tegevuste juurdepääsetavust, terviklikkust ja jätkusuutlikkust lähtuvalt maakondlikust arengustrateegiast.

Metoodika

Valminud analüüs tugineb [dokumendianalüüsil ja intervjuudel](#). Dokumendianalüüs hõlmas erinevaid piirkonna ja spordivaldkonna arenguga seotud dokumente, mh Võru valla ja maakonna strategiadokumente ning nende lisasid, samuti Võru maakonna tervise- ja heaoluprofiili ning tervisedenduse tegevuskava aastateks 2023–2026, omavalitsuste

teenustasemeid võrdlevat veebilehe minuomavalitsus.ee valdkondlikku statistikat, rahuloluküsitlusi, 2023. aasta mais Võru Vallavolikogu haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni kokku kutsutud spordivaldkonna ümarlaua protokollid ning ligipääsetavusega seotud määruseid ja teavet.

Dokumendianalüüsis kogutud info täiendamiseks viidi veebi ja telefoni teel läbi kaheksa poolstruktureeritud intervjuud Võru valla ja maakonna arendus- ja spordivaldkonnaga seotud inimestega ning Väimela tervisekeskuse ligipääsetavuse auditi läbi viinud Eesti Puuetega Inimeste Koja nõunikuga. Keskmiselt 20-45 minutilistes intervjuudes käsitleti Võru valla spordivaldkonna hetkeseisu ja vajadusi demograafiliste trendide ning erinevate ühiskonna gruppide lõikes, samuti valdkonna taristu ligi- ja juurdepääsetavusega seotud teemasid. Intervjueeritute nimekiri on leitav analüüsi lõpus ([Lisa 1. Intervjueeritute nimekiri](#)).

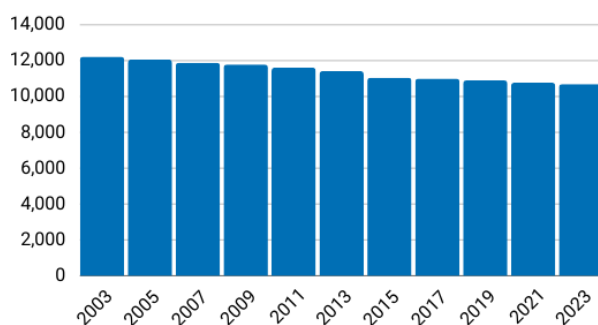
I osa

1. Võru valla demograafilised näitajad ja trendid

Võru vald on ligi 10 700 elanikuga vald Võru maakonnas (Rahvastikuregister 1.01.2023 seisuga). Vald moodustus 2017. aasta haldusreformi tulemusel Lasva, Orava, Sõmerpalu, Vastseliina ja Võru valla liitumisel.

Võru vald on kahaneva rahvastikuga omavalitsus (Joonis 1).

Võru valla rahvastikutrendid

Trendid:

- Rahvaarv kahaneb aeglasemalt Parksepa ja Väimela piirkonnas, kiiremini Oraval, Vastseliinal ja Sõmerpalus
- Eakate osakaal kasvab, loomulik iive on negatiivne
- Rändeiive on olnud mõnel aastal positiivne, sh seoses valglinnastumisega

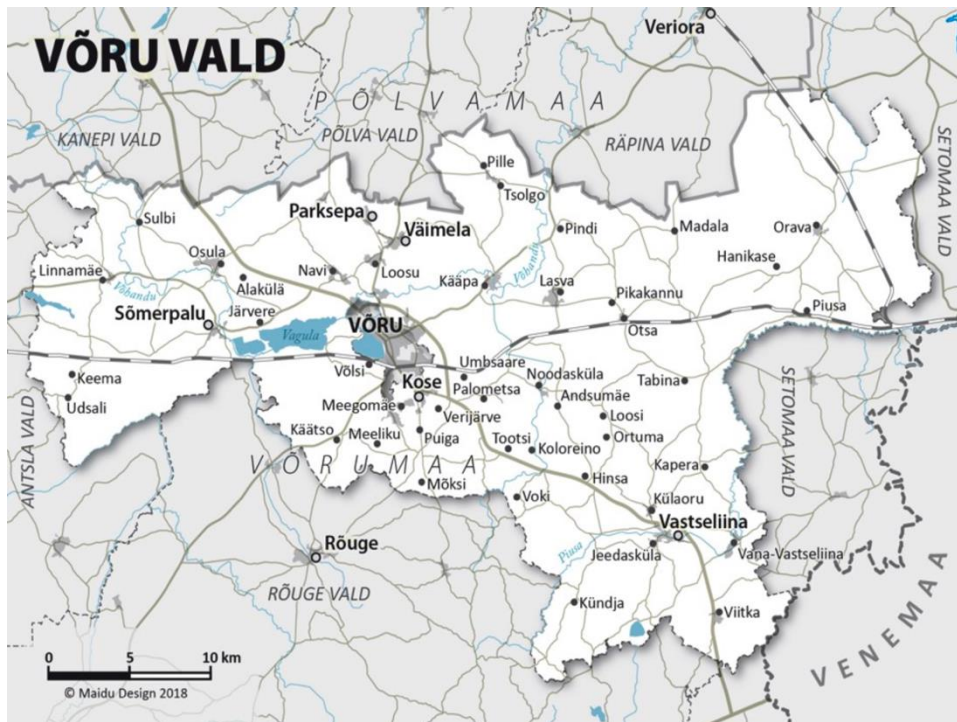
Joonis 1. Võru valla rahvastikutrendid 2003-2023.

Viimase 20 aasta jooksul on elanike arv vallas vähenenud veidi üle 1500 elaniku võrra ehk 12%. Erinevates valla piirkondades on rahvaarvu langus olnud erinev. Kõige vähem on rahvaarv viimase kümne aasta endise Võru valla territooriumil (kuhu kuuluvad näiteks Parksepa ja Väimela asulad) ja Lasval, kõige rohkem aga Vastseliina, Sõmerpalu ja Orava piirkondades (Võru valla toimekeskkonna analüüs).

Võru valla rahvastiku vanuseline koosseis sarnaneb Eesti keskmisele vanuselisele koosseisule. Eelmise aasta seisuga moodustasid alla 18-aastased 20%, tööealised 60% ja üle 65-aastased 20% vallaelanikest. (Rahvastikuregister 01.01.2023)

Loomulik iive on vallas viimastel aastatel olnud negatiivne, aga väljaränne vallast on viimastel aastatel peatunud ning mõnel aastal, näiteks 2019. aastal, on valla rändeiive olnud positiivne. (Võru valla toimekeskkonna analüüs). Seejuures vahetavad statistiliselt elukohti rohkem nooremad inimesed (Võru maakonna tervise- ja heaoluprofiil 2022), mistõttu on valla atraktiivsuse tõstmisel valda kolida soovijate jaoks olulised noortele täiskasvanutele ning lastega peredele suunatud investeeringud.

952 km² suurune vald on pindalalt maakonna suurim omavalitsus. Elanike arvult on Võru vald maakonnas Võru linna järel teisel kohal. Joonisel 2 on toodud Võru valla kaart koos suuremate asulatega.

Joonis 2. Võru vald (valgega märgitud ala) ja suuremad asulad. Allikas: [Võru valla toimekeskkonna analüüs](#).

Maakonna kõige olulisem töökohtade ja teenuste tõmbekeskus, Võru linn, asub omavalitsusest väljas. Valla enda territooriumil asub viis kohaliku tasandi keskust (Sõmerpalu, Lasva, Vastseliina, Parksepa-Väimela kaksikeskus ja Orava), mis pakuvad vallaelanikele kodukoha lähedal esmavajalikke teenuseid. Neist viiest asulast kolm, Väimela, Parksepa ja Vastseliina, on seejuures **linnalise asustuse alad**, mis on elanike, töökohtade ja teenuste peamise koondumise kohtadeks ka kahaneva rahvaarvu tingimustes. ([Võru maakonnaplaneeringu seletuskiri](#))

Maakonnaplaneeringu seletuskiri soovib investeeringute planeerimisel jätkata linnalise asustusega alade välja arendamist, kuivõrd see suurendab piirkonna ruumilist ja funktsionaalset sidusust ning soodustab kvaliteetse elukeskkonna säilimist ([Võru maakonnaplaneeringu seletuskiri](#)).

Valla ja maakonna **tervise- ja heaolu alane statistika** kohaselt on Võrumaa elanike tervena elatud aastate määr Eesti üks madalamaid. Seejuures on tervena elatud aastate statistika on muret tekitav mõlema soo puhul – Võrumaa mehed elavad tervena 46 ja naised 49 eluaastat. ([Võru maakonna tervise- ja heaoluprofiil 2022](#))

Ligi viiendik maakonna elanikest on registreeritud puudega, neist 60% oli 63-aastased ja vanemad. 2021. aasta küsitluses hindasid vaid napilt pooled (50,3%) Võrumaa täiskasvanutest oma tervist heaks või väga heaks. Ligi 52% vastanud täiskasvanutest ütles, et neil on mõni pikaajaline haigus või terviseprobleem. Samuti on maakonnas suur ülemäärane kehakaaluga laste osakaal ning kolmandik maakonna 1. klassi lastest on ülekaalulised. ([Võru maakonna tervise- ja heaoluprofiil 2022](#))

Maakonna tervise ja heaoluprofiil toob elanike tervena elatud aastate arvu tõstmiseks välja vajaduse tõsta elanike liikumisharjumusi ning edendada tervislike eluviiside ja toitumise alast teadlikkust. Samuti, kuivõrd maakonna tervisenäitajates on murekohaks ka elanike vaimse

tervise näitajad, toob heaoluprofiil välja ka vajaduse suurendada elanike sotsiaalsete kontaktide arvu ning arendada huvitegevusvõimalusi. (Võru maakonna tervise- ja heaoluprofiil 2022)

Eelpoolkirjeldatud rahvastikutrendid ning maakonna demograafilisi näitajaid käsitlevad analüüsid võimaldavad sõnastada järgmised **suunised, millest omavalitsus saab erinevate valdkondade, sh spordivaldkonna arendamisel lähtuda:**

- Kahaneva elanikkonna tingimustes on oluline, et investeeringud teenuste ja taristu arendamisse vastaksid ühiskonna erinevate sidusgruppide vajadustele, sest see optimeerib investeeringu kasutajate arvu ning tõstab sotsiaalset sidusust.
- Kahaneva elanikkonna tingimustes suurendab linnalise asustusega aladel teenuste välja arendamine piirkonna ruumilist ja funktsionaalset sidusust.
- Maakonna elanike tervisestatistikast lähtuvalt on oluline vallas arendada rahva- ja harrastusspordi võimalusi ning korraldada liikumisega seotud üritusi.
- Tulevikus kasvab vanemaealiste osakaal valla elanikkonnas, samuti on oluline sihtgrupp on ka puudega inimesed, kes moodustavad kogu maakonna elanikest ligi viiendiku. Seetõttu tuleks spordi- ja ka teistes valdkondades investeeringute tegemisel arvestada eakamate inimeste vajadustega nii hoonete ligipääsetavuse tõstmisel, erinevatele sidusgruppidele sobilike harrastusspordi tegevuste korraldamisel kui ka spordialase info levitamise kanalite ja viiside valikul.
- Ülemäärase kehakaaluga laste kõrge osakaalu ja omavalitsuse sisserände soosimise kaalutlustel on oluline ka laste ja noorte sportimis- ja huviharidusvõimaluste arendamine.

2. Valla spordivaldkonna hetkeseis

Võru valla spordivaldkonna hetkeseisu terviklikuks analüüsiks kasutab käesolev peatükk **SWOT-maatriksit** ehk tugevuste, nõrkuste, võimaluste ning ohtude (ingl *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*) meetodit. See võimaldab spordivaldkonna strateegilise planeerimise ning kõige efektiivsemate arendustegevuste planeerimisel tugineda valdkonna olemasolevatele tugevustele ning kasutamata võimalustele.

SWOT-maatriks tugineb dokumendianalüüsil ja käesoleva uuringu jaoks spordivaldkonnaga seotud inimestega tehtud intervjuudel. Tabel 1 kajastab SWOT-analüüsi järeldused ülevaatliku tabelina. Sellele järgneb tabeli sisu selgitav analüüs ning analüüsitulemuste kokkuvõte, mis võimaldab sõnastada Võru valla spordivaldkonna kõige suurema probleemi.

Tabel 1. Ülevaatlik SWOT tabel spordivaldkonna hetkeseisust:

Tugevused + Spordipaigad on üldiselt võrdlemisi heas seisus ja elanikele lähedal + Piirkonniti on vallas mitmeid tublisid valdkonna eestvedajaid + Vallas on mitu maakondlikult olulist spordirajatist + Täiskasvanute osalus spordiklubides on tõusutrendis + Sporditaristut ümbritseb kaunis loodus, mis tõstab välispordialade harrastamise atraktiivsust	Nõrkused – Paljud valla spordirajatised on alakasutatud – Oluliste sihtgruppide, näiteks puuetega inimeste, aga ka vähenenud liikumisvõimega eakate, sportimisvõimalused on piiratud – Spordirajatiste ligipääsetavus puuetega inimestele on madal – Kuigi üldiselt on spordipaigad heas korras, on suuremates asulates suure kasutajaskonna potentsiaaliga renoveerimata spordipaikasad – Vallavalitsuses ei ole eraldi spordivaldkonna töötajat, kes valdkonna arengut ja infovahetust koordineeriks – Spordivaldkonna sündmused ja tegevused on piirkondlikult killustunud, vallaelanike ühendavaid üritusi toimub vähe – Elanike rahulolu rajatiste olukorra ja spordivõimalustega on pigem madal – Sportimisvõimaluste, -ürituste ja -võistluste info ei jõua efektiivselt sihtgruppideni – Noorte osalus spordiklubides on madal
Võimalused	Ohud - Alakasutatud taristu ülalpidamine ja hooldamine ei ole jätkusuutlik

+ Valla omandis on 73 spordipaika, sh palju matkaradasid, kergliiklusteid ja teisi välispordi harrastamise võimalusi + Koolide juures olevaid spordirajatisi saaksid kasutada kohalikud elanikud + Vallas on mitmeid tublisid sportlasi ja eestvedajaid, keda tunnustada ja võistlustele kutsuda + Spordivaldkonna, eriti rahvaspordi arendamine võiks pikas perspektiivis panustada valla tervise- ja heaolunäitajate paranemisse	- Koordineerimata, piirkondlikult killustunud spordivaldkonnas ei kasutata ressursse (taristu, raha, aeg) efektiivselt, sarnased üritused toimuvad ühel ajal ja harrastusspordi üritusi korraldatakse vähe - Koolide juures olevad staadionite ja mänguväljakute kasutajate arv jääb väheneva rahvastiku tingimustes aina väiksemaks. Seejuures on praegu paljude väiksemates asulates staadionid paremas korras kui suuremates - Piirkondlike spordivaldkonna eestvedajate motivatsioon võib ajapikku langeda - Infosulgude tõttu jäävad potentsiaalsed huvilised üritusele ja trennidesse tulemata, elanikud ei leia endale sobivaid sportimis- või liikumistegevusi - Head eestvõtmised jäävad ühekordseteks, sest nende jätkamiseks ei leita toetust ja ressursse

Valla spordivaldkonna **tugevuseks** on üldiselt võrdlemisi heas korras olevad spordirajatised ning aktiivseid ja spordivaldkonda piirkondlikult arendavad mittetulundusühingud.

Võrdluses teiste omavalitsustega on valla sporditaristu üldine seisund pigem hea. 81% Võru valla spordipaikadest on vähemalt heas seisus, 28% on väga heas seisus. (minuomavalitsus.ee)

Valdkonnaga seotud inimesed, näiteks haridus-, kultuuri- ka sotsiaalala abivallavanem Piret Otsatalu, aga ka Parksepa piirkonna eestvedaja ja Võru vallavolikogu liige Piret Haljend, samuti Lasva Kepikõndijate Seltsingu ja eakate spordihuviliste esindaja Marianne Hermann, nimetasid intervjuudes valdkonna tugevuseks ka sportimisvõimaluste rohkust.

Nende hinnangut toetab ka valdkondlik statistika. Vallas pakutakse lastele ja noortele harrastamiseks vähemalt 10 spordiala ning vald täidab spordipaikade kauguse kriteeriumis edasijõudnute tasemeks vajaliku tingimuse, et 10 spordiala kaalutud keskmine kaugus elanikest oleks alla 4,41 km. (minuomavalitsus.ee)

Intervjuudes kiideti ka valdkonna piirkondlikke eestvedajaid, kes täna vallavalitsuse tasandil spordivaldkonna korraldamisega tegeleva teenistuja puudumisel spordielu veavad, korraldades erinevaid spordi- ja liikumisharrastusega seotud üritusi. Tihti on neil võtmeroll ka investeeringute ligimeelitamisel. Selle näiteks tõid seitse intervjuueeritavat Vastselliina [hokiväljaku edasiarendamise projekti](#), kus vallavalitsuse aktiivseks partneriks on Vastselliina hokiklubi.

Positiivne valdkondlik näitaja on ka täiskasvanute osalus spordiklubides ja -ringides, mis on Võru vallas viimaste aastate jooksul tõusnud. 2022. aastal täitis vald vastava minuomavalitsus.ee valdkondliku kriteeriumi, kuna iga 100 täiskasvanu kohta on vallas vähemalt 5 organiseerunud harrastajat.

Võrumaa Arenduskeskuse juhatuse liige Tiit Toots tõi maakonna tasandil tugevusena ka Võrumaa kauni looduse, mis võiks tõsta välispordialade ja liikumisharrastuse atraktiivsust. Maakonna tervise- ja heaoluprofiili andmeil on Võrumaal Eesti keskmisest veidi vähem neid täiskasvanuid, kes tööpäeviti veedavad vabal ajal ekraanide taga rohkem kui 4h. Üle poole, 57,5% maakonna täiskasvanutest, harrastavad kord nädalas või sagedamini tervisesporti. ([Võru maakonna tervise- ja heaoluprofiil 2022](#))

Kaunis loodus ja üldiselt heas korras taristu on ühtlasi ka valla spordivaldkonna arengut toetavaks [võimaluseks](#). Valla omandis on 73 spordipaika (minuomavalitsus.ee). Neist mitmed on maakondliku tähtsusega spordiobjektid, mille potentsiaalseks kasutajaskonnaks on kõik maakonna 35 000 elanikku, samuti Võrumaad väljastpoolt küllastavad inimesed.

Maakondliku tähtsusega on näiteks järgnevad objektid:

- Väimela ujula ja tervisekeskus (maakonna suurim ujula)
- Vastseliina mitmeotstarbeline hokiväljak (ainus kunstjääga uisuväljak maakonnas)
- Kütioru keskus (mäesuusatamine Eesti kõrgeimal looduslikul mäel)
- Adrenalin Arena motokrossi sisehall (Euroopa suurim motokrossi sisehall, lastele ja täiskasvanutele profi- ja harrastussportlastele)
- Piusa matkarada (Võrumaa üks tuntumaid turismiobjekte, ühildab matkamise turismiga)

Piirkondlikult on olulised suuremate alevike läheduses asuvad koolide spordiväljakud ja staadionid, madalseiklusrajad, jõulinnakud ja discgolfi pargid. Vald soovib, et neid sportimisvõimalusi kasutaksid võimalikult paljud. Näiteks võiksid abivallavanem Piret Otsatalu sõnul kahaneva rahvastikuarvu tingimustes koolide sporditaristut koolitundide välisel ajal ja suvel kasutada kõik piirkonna elanikud.

Seda enam, et [2023. aastal vallaelanike rahulolu küsitluses](#) avaldasid vastajad soovi välisportimise võimaluste laiendamiseks. Koolide sporditaristu oleks üks viis selle tegemiseks. Kuigi võimalus koolide sporditaristut kasutada on elanikel ka praegu, teevad seda intervjuude põhjal siiski vähesed, sest elanikud pole neist võimalusest piisavalt teadlikud ning vajaksid väikest julgustust, mida annaks näiteks koolide spordiväljakutel toimuvad rahva-, pere- ja tervisespordiüritused. Samuti oleks siin toeks koostöö valdkondlike organisatsioonide ja sidusgruppidega ning muu sportimisvõimaluste alane teavitustöö, järeldati vallavolikogu spordivaldkonna ümarlaual.

Maakonna arengustrateegia eesmärkide ja spordivaldkonna arendamise vahelisi seoseid kommenteerides tõi Võrumaa Arenduskeskuse juhatuse liige Tiit Toots välja liikumise ja sportliku aktiivsuse seose inimeste üldise heaolu, füüsilise ja vaimse tervisega. Ka vallavolikogu spordivaldkonna ümarlaual osalejad nimetasid rahvaspordi ja liikumise toetamist kui tegevust, mis aitaks pikas perspektiivis elanike tervisenäitajaid tõsta. Eraldi töid ümarlaual osalenud spordivaldkonna esindajad välja pereüritused, mis kaasavad nii lapsi, vanemaid kui ka vanavanemaid.

Intervjuud valdkonna esindajatega ning vallavolikogu valdkondlik ümarlaua protokoll toob spordivaldkonna keskse probleemi ja nõrkusena välja spordirajatise alakasutuse. „Meil on sportimiseks spordiväljakud, jõulinnakud, kergliiklusteed jalutamiseks, madalseiklusrajad jne. Samuti on võimalik kasutada valla kuue kooli saale, Sõmerpalu võimlat. Ressursse, mis võimaldavad inimestel spordiga tegeleda on palju,“ ütles haridus-, kultuuri- ka sotsiaalala abivallavanem Piret Otsatalu.

Samuti, **kuigi valla spordirajatiste üldine seisund on võrdlemisi hea, ei ole elanike rahulolu näitajad mänguväljakute ja spordirajatiste seisundile vastavad.** Väitega, et sporditaristu on väga heas korras, nõustus alla poole (42%) vastanud elanikest (2023. aastal vallaelanike rahulolu küsitlus). Ka rahandusministeeriumi küsitluses on Võru valla elanike rahulolu oma kodukoha liikumis- ja sportimisvõimalustega võrdlemisi madal, 60/100st. Selle näitajaga täidab vald küll kriteeriumi baastaseme, aga mitte edasijõudnute tasemeks vajaliku. (minuomavalitsus.ee)

Vallavolikogu liikme Piret Haljendi hinnangul võiks rahulolu tõsta teadlikum sportimisvõimaluste alane teavitustöö. Seda kinnitab ka see, et suhteliselt suur osa rahulolu küsitlusele vastajatest, 16%, ütlesid, et nad ei oska hinnata, kas sporditaristu on väga heas korras või mitte.

Spordivaldkonna ümarlaual ja intervjuudes toodi välja, et eri piirkondades sõltub pakutav sportimisvõimaluste valik sellest, millise spordiala treener ja eestvedaja antud piirkonnas tegutseb. Nii on Parksepas tugev spordiala korvpall, Vastseliina jäähoki, Lasval kepikõnd jne. Kuivõrd info teistes, isegi inimestele lähedal asuvates naaberasulates pakutavatest sportimisvõimalustest liigub valdkonna eestvedajate sõnul ebaefektiivselt, ei pruugi paljud vallaelanikud neist teada, ütlesid mitu intervjuueeritut. Samuti tähendab see seda, et sportimisvõimaluste arendamine ei lähtu otseselt elanike vajadustest ja huvidest, vaid sellest, millise spordiala treener antud piirkonnas elab.

Vallaelanike pigem madala sportimisvõimaluste ja -taristuga rahulolu näitaja põhjuseks võib olla ka see, et kuigi kõikide sporditaristu objektide lõikes on taristu keskmine seisund hea, on **vallas ka mitmeid sportimispaikasad, mis ootavad renoveerimist** ja mitmed neist asuvad just suuremates asulates¹. Halvas seisus sportimispaikasad kasutatakse vähe, sest nende tingimused ei vasta sportimishuviliste ootustele. Näiteks kui renoveeritud sportimispaigad on enamasti multifunktsionaalsed, ergonomilised, valgustatud ja harrastussportlaste ohutust silmas pidavad, siis nõukogude ajast renoveerimata välispordialad on halvasti valgustatud, kruusakattega ning dreneažita. Sellises seisus on näiteks valla kahe suurema asula, Parksepa ja Väimela, staadionid.

Alakasutuse ning sportimisvõimaluste ja -ürituste alaste infosulgude probleemi lahendusena nägid ümarlaual osalejad **valdkondliku koordinaatori ametikoha loomist**. Praegu on spordivaldkond kultuuri, sotsiaal- ja haridusvaldkonna abivallavanema ning kultuuri- ja noorsootööspetsialisti vastutusallas. Suure töökoormuse tõttu jääb spordivaldkond täna vallavalitsuses vajaliku tähelepanuta, ütles abivallavanem Piret Otsatalu.

¹ Info spordipaikade seisundi kohta on leitav Eesti spordiregistri lehel <https://www.spordiregister.ee/et/ehitis>

Seejuures on valla tasandil valdkondliku teenistuja olemasolu on ka üks viis spordivaldkonna töötajate ja taristu hindamise kriteerium, mida 2022. aastal täitis 82% Eesti omavalitsustest, kuid mitte Võru vald. (minuomavalitsus.ee)

Ümarlaual osalenud ja analüüsi raames intervjueritud töid välja, et spordikoordinaator võiks vedada sportimisvõimaluste alast teavitustööd. Samuti oleks ta toeks treeneritele, aidates leida rahastus- ja logistikavõimalusi, toetaks sündmuste kajastamist sotsiaalmeedias, vallalehes ja teistes infokanalites.

Intervjueritute sõnul ei ole spordiürituste ja -võimaluste info praegu alati kättesaadav ning ajakohane. Näiteks valla [spordiürituste aastakalendrit](#) haldab Võrumaa Spordiliit, mille aastakalender koondab kogu maakonna spordisündmuste info. Võru vallas toimuvate sündmuste leidmine on seetõttu teiste maakonna spordiürituste vahel võrdlemisi ajamahukas protsess.

Ka on omavalitsusüleseid spordi- ja liikumisüritusi vallas väga vähe ning esineb olukordi, kus eri valla piirkondade võistlused, üritused ja muud algatused kattuvad, sest piirkondlikel spordiseltside vedajatel ei ole ülevaadet teistes piirkondades toimuvast, ütlesid nii vallavolikogu liige Piret Haljend kui ka Lasva Kepikõndijate Seltsingu esindaja Marianne Hermann.

Hetkel ei ole Võru vald täitnud spordivaldkonnas nt eesmärki, et vähemalt 50% spordiklubidest oleksid spordialaliidu või maakonna spordiliidu liikmed. See näitaja on oluline, sest liikmelisus annab harrastajatele paremad võimalused osalemiseks. (minuomavalitsus.ee) Täna komplekteerivad valla esindusmeeskonnad maakondlikel ja üleriigilistel võistlustel treenerid ja MTÜde eestvedajad ise. Ümarlaual osalejad töid välja, et valla esindajate võistlustele registreerimisel eeldatakse, et seda teeb valla esindaja ning treenerites ja spordiseltside esindajates tekitab "omavalitsuse esindaja" välja allkirjastamine mõnevõrra ebamugavust. Enamgi veel, mõnikord ei jõua võistlustele osalemise üleskutsed valdkonna treeneriteni õigeaegselt, sest ka maakondlike ja maakonnaüleste võistluste info liikumisel eeldatakse, et infot levitab omavalitsuse spordikoordinaator või mõni teine vallavalitsuse valdkondlik vastutaja.

Selleks, et hinnata Võru valla vanemaealiste, laste ja noorte ning puute inimeste ootusi ja vajaduste spordivaldkonna teenuste arendamisel, [tuleks teha põhjalikum sihtgruppide huvigruppe kaasav analüüs](#). Sellise analüüsi puudumise tõttu tugineb käesolev analüüs sihtgruppide vajaduste hindamisel spordivaldkonna eestvedajate hinnangutele ning minuomavalitsus.ee statistikale.

Puuetega inimeste ning vanemaealise elanikkonna vaatest on oluline ligipääsetavuse statistika. Võru valla omandis olevatest spordipaikadest on ligipääsetavad ning spetsiaalse invainfrastruktuuriga vaid 15% (11/73st). Kuivõrd vanemas eas inimestel on tihti probleeme liigeste vähenenud liikuvuse ja tasakaaluga, muudaks ligipääsetavuse nõuete rakendamine näiteks kaldteede ja kahel pool asuvate käsipuude lisamisega sporditaristu [kasutamise senisest mugavamaks ka vanemaealistele](#). ([EPIK](#); [Kompetentsikeskus](#)) Samuti saavad ligipääsetavuse nõuete rakendamisest kasu ka kroonilised haiged, ajutise vigastusega inimesed, lapsevankriga liikuvad pered ja paljud teised ([EPIK](#)).

Ligipääsetavuse tõstmiseks on omavalitsuses oluline sporditaristu objekt Väimela tervisekeskus, kuivõrd ujumine ja vesiaeroobika on väga madala vigastuste ohuga spordialad, mis lödvestavad nii keha kui vaimu (intervjuu Väimela Tervisekeskuse juhataja Henn Antsoniga; [spordiühing Virmar](#)).

Ujumise kasulikkuse tõttu kasutavad Väimela Tervisekeskuse ujulat Võrumaa Puuetega Inimeste Koja liikmed iganädalasteks treeninguteks juba praegu. Treeningutes osaleb umbes 30 inimest, kuid nende hulgas ei ole väga raske liikumispuudega inimesi, ütles Võrumaa Puuetega Inimeste Koja tegevjuht Piia Õispuu.

Tervisekeskuse kasutamist takistavate tegurite kaardistamiseks tellis Võru vald Eesti Puuetega Kojalt (edaspidi: EPIK) ka ligipääsetavuse auditi. Auditiga hindas EPIK nõunik tervisekeskuse ligipääsetavust eri puudeliikudega inimestele, sh liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimestele. Praegu on Väimela Tervisekeskuses hoonesse viiv kaldtee ning invatualett, kuid basseinideni viivad ainult trepid ning raske liikumispuudega inimesed basseini ei pääse, sest puudub selleks vajalik tõstuk, ütles auditi läbi viinud EPIK nõunik Mari Puuram.

Nii Puuram kui Õispuu töid välja, et puuetega inimeste kaasamiseks tuleb taristu nõuetele vastavaks viimise kõrval teha ka teadlikku teavitustööd. See hõlmab Puurami sõnul nii seda, et sporditaristu ligipääsetavuse alane info on asutuse ja valla kodulehel, kui ka seda, et puuetega inimesi kaasatakse üritustele ja sidusgruppidega koostöö tegemise kaudu. Õispuu lisas, et raske liikumispuudega inimesed, eriti nooremad mehed, vajavad kodust välja tulemiseks ja üritustel osalemiseks teadlikku tuge ja julgustamist, sest nad ei tunne ennast ratastoolis võõraste seas viibides mugavalt.

Spordivaldkonna arendamisel on oluline sihtgrupp ka [lapsed ja noored](#), kelle osalus spordiklubides ja ringides on võrdlemisi madal – 100 noore kohta on vallas vähem kui 30 organiseerunud harrastajat ([minuomavalitsus.ee](#)). Ka siin võib üheks probleemi põhjuseks tuua sportimisvõimaluste info ebaefektiivne liikumise, kuivõrd vallaelanike rahuloluküsitluses avaldasid vastajad soovi, et noortele võiks erinevatest huvitegevuse võimalustest noortekeskuste ja koolide koostöös rohkem infot jagada ([2023. aastal vallaelanike rahulolu küsitlus](#)).

Laste ja noorte sportimisvõimalused on seotud ka hariduse ja huvihariduse teenuste kvaliteediga. Paljude koolide staadionid on viimastel aastatel küll rekonstrueeritud, kuid valla kõige suurema kooli, Parksepa Keskkooli staadion on hetkel võrdlemisi halvas korras. Renoveerimist ootavad ka Väimela ja Kääpa staadionid.

Spordivaldkonna ümarlual toodi lastele ja noortele ning peredele suunatud liikumisvõimaluste arendamise ja ürituste arvu tõstmise argumendiks ka see, et noores eas omandatud liikumisharjumused kanduvad edasi ka täiskasvanuikka.

Võru valla spordivaldkonna peamisteks [ohtudeks](#) on alakasutatud taristuga kaasnev ebaefektiivsus, kuivõrd väheste kasutajatega või ainult ühele ühiskonna grupile suunatud taristu ülalpidamine ja hooldamine on vallale suur kulu.

Samamoodi ei ole ressursisäästlik ja [jätkusuutlik](#) ka valdkonna piirkondlik killustatus ja sellest tulenevad infosulud ja tegevuste dubleerimine. Ümarlual tõdeti, et tihti osalevad erinevatel

võistlustel ja üritustel ühed ja samad inimesed, kes on valdkonna entusiastid. Ühelt poolt toob see kaasa ohu, et ajapikku need eestvedajad väsivad, sest neil ei ole vallavalitsuse poolelt toetavat inimest, kes nende tööd tunnustaks ning neid murede korral nõuga toetaks. Teisalt tähendab see seda, et mitmed üritused jäävad ühekordseteks või projektipõhisteks, ütles Lasva kepikõndijate seltsingu liige Marianne Hermann, tuues näiteks ainult ühel aastal vallas korraldatud lauatennise võistlused.

Rahvasport ja siiani spordi- ja liikumisharrastustest kõrvale jäänud inimeste liikuma meelitamine aga eeldab järjepidevust, teadlikku ja järjepidevat koordineerimist, ütlesid ümarlaual sõna saanud spordivaldkonna esindajad.

2.1. SWOT-analüüsi järeldused

Võru valla spordivaldkonna SWOT-analüüsist ilmneb, et paljud valdkonna nõrkused ja ohukohad on omavahel tihedalt seotud. Kuna vallavalitsuse tasandil ei ole ühtegi töötajat, kes valdkonna arengut ja infovahetust koordineeriks, ei oma ei vallaelanikud ega ka valdkonnas tegutsevad treenerid ja spordiseltside juhid ajakohast infot erinevatest sportimisvõimalustest, sh taristu ja selle kasutustingimustest, spordiseltsidest ja üritustest eri piirkondades. Seetõttu on valla sporditaristu alakasutatud, infosulgude tõttu toimub tegevuste dubleerimine ja elanikud ei leia nende huvidele vastavaid sportimisvõimalusi. Ka korraldatakse rahva-, tervise- ja perespordi üritusi vähe ning nende organiseerimine ei ole järjepidev.

Nii on vallas küll mitukümmend üldiselt heas seisus spordipaika, kuid elanike rahulolu oma kodukoha sportimisvõimalustega seda ei kajasta. Ühelt poolt on praegu paljude väiksemate asulate ja koolide staadionid paremas korras kui suuremate omad, teisalt ei jõua infosulgude tõttu info spordi- ja liikumistegevuste info vallaelanikeni ning eri sihtgrupid ei leia endale sobivaid sportimis- või liikumistegevusi. Valdkonna treenerid ja spordiseltside juhid tegutsevad õhinapõhiselt, kuid ilma vajaliku nõustava, koolitava, koordineeriva ja tunnustava toeta võib nende entusiasm raugeda.

I osa kokkuvõte: suunised arendustegevuste jätkusuutlikuseks

Sporditaristu investeringute planeerimisel on omavalitsuste kaks keskset lähtekohta: demograafilised trendid ja erinevate sihtgruppide vajadused ja ootused. Kuigi üldiselt on omavalitsuse sporditaristu heas korras, on vallas ka mitmeid sportimispaiku, mis ootavad renoveerimistöid ning mille kasutajaskond on seetõttu palju väiksem kui see ümbritseva piirkonna elanike arvu vaadates võiks olla.

Sportimis-, liikumis- ja vaba aja veetmiste võimaluste kättesaadavus ja kvaliteet mõjutavad elanike rahulolu oma elukeskkonnaga, avaldades nii mõju ka valla rändesaldole. Spordi valdkond on tihedalt seotud sotsiaal-, haridus- ja kultuurivaldkondadega ning valdkonna terviklik planeerimine panustab kaudselt ka elanikkonna tervisenäitajate paranemisse ja kogukonnatunde tekkimisse.

Samas ei ole spordivaldkonna jätkusuutlikul arendamisel teenuste mitmekesisus ja kvaliteet ainus kriteerium, millest kohalik omavalitsus lähtub. Kahaneva ja vananeva elanikkonnaga omavalitsustes võivad sporditaristu objektid jääda alakasutatuks, samuti langeb spordiseltside ja võistlustel osalejate arv, valdkonnaga seotud ettevõtete elujõulisus ning valdkonna töövõimalused. Seetõttu on valdkonna investeeeringute planeerimisel oluline, et need tõstaksid olemasoleva sporditaristu kasutajate arvu eri sihtgruppidele suunatud teenusedisaini, teavitustöö, ürituste ja ligipääsetavuse tõstmisega.

II osa

3. Kavandavate investeeringute ja tegevuste sisu

Analüüsi II osa käsitleb projekti raames kavandatavate investeeringute ja tegevuste sisu, mõju projekti eesmärkide kontekstis eri sihtgruppidele ning eeliseid võrreldes alternatiivsete tegevustega. Projekti tegevuste vastavuse hindamisel käsitletakse erinevate sihtgruppide vajadusi ning seda, milline on investeeringute potentsiaalne mõju elanike liikumisharjumistele ja kaasatusele. Alternatiivide analüüsimise lähtekohaks on küsimus, kas mõni alternatiivne investeering adresseeriks spordivaldkonna kesksel probleemi, taristu kasutatavuse ning oluliste sihtgruppide, näiteks puuetega inimeste, aga ka vähenenud liikumisvõimega eakate, sportimisvõimaluste piiratuse probleemi efektiivsemalt.

Projekti investeeringute ja pehmete tegevuste planeerimisel oli kesksel kohal kolm sihtgruppi:

- **Lapsed ja noored** (20% valla elanikkonnast). Noores eas omandatud spordiharjumus suurendab tõenäosust, et inimene jätkab liikumise ja sportimisega ka täiskasvanueas, samuti vähendab erinevate tervisehädade, sh ülekaalulisuse, rühi jt selliste tervisehädade tekkimise tõenäosust. Laste ja noorte sportimisvõimalused nii kehalise kasvatuse, huvihariduse kui vaba aja veetmise mõttes on seotud ka haridusvaldkonnaga, samuti panustab spordivaldkond laste ja noorte vaimse heaolu ja sotsiaalsesse sidususe näitajatesse.
- **Vanemaealised inimesed** (üle 65-aastased 20% valla elanikkonnast). Vananeva elanikkonna tingimustes on oluline, et spordivaldkonna taristu ja teenused arvestaksid vanemaealise elanikkonna vajadustega, sest harrastus- ja tervisesport panustab nii vanemaealiste füüsilise kui vaimse tervise ja heaolu näitajatesse, samuti toetab ühiskondlikku sidusust ning vanemaealiste kaasatust ühiskonnas.
- **Puuetega inimesed** (peaaegu 20% maakonna elanikest). Puuetega inimeste sportimisvõimaluste arendamine parandab sihtgrupi füüsilise ja vaimse tervise näitajaid ning suurendab nende kaasatust ühiskonda. Selleks tuleb sporditaristu ja -võimaluste arendamisel arvestada füüsilise, info- ja teenusedisaini ligipääsetavusega.

Vanemaealiste inimeste vajaduste ja tänase spordis osalemise osakaalu kohta Võru vallas täna ülevaatlikku statistikat ei ole. Samamoodi lähtub ka puuetega inimeste, laste ja noorte vajaduste analüüs spordivaldkonna eestvedajate hinnangutest ning spordielus juba osalevate sihtgrupi esindajate käitumisest. [Seetõttu eeldab sihtgruppide vajadustele vastavate teenuste loomine eelnevat teenusedisaini ja huvigruppide kaasamist.](#)

Seetõttu soovib Võru vald projekti pehmete tegevuste elluviimisel sihtgruppide huvide ja vajaduste arvestamiseks teenusedisaini protsessi kaasata järgnevad [organisatsioonid](#):

- **Võru linn.** Juurdepääsetavuses on Võru linna ühendus Võru vallaga väga hea (vt lähemalt [ptk 4](#)). Teise omavalitsuse kaasamine projekti võimaldab suurendada erinevate ürituste ja treeningvõimaluste kasutatavust. Samuti võimaldab see

parandada sportimisvõimalusi ka Võru linna elanike jaoks, sh Väimela Tervisekeskuse kasutajate ja Parksepa Keskkoolis õppivate noorte jaoks.

- **Võrumaa Puuetega Inimeste Koda** kaasatakse projekti teenusedisaini ja treeningvõimaluste piloteerimise tegevustes, et tagada puuetega inimeste vajadustega arvestamine ning projekti raames arendatavate teenuste tegelik kasutatavus sihtrühmas. Koja koosseisu kuulub 17 organisatsiooni üle 570 liikmega.
- **MTÜ Navi Külaselts** on üle 20-aastase Võru valla aktiivne külaselts, kelle mõju ja tegevused ulatuvad küla piiridest kaugemale. Navi küla asub Parksepast 6km, Väimelast 4km kaugusel. Varasemalt on külaselts silma paistnud algatusega "Väärikate Ülikool Võrumaal", mille raames korraldati maakonna vanemaealisele elanikkonnale Tartu Ülikooli õppejõudude ja erinevate ametkondade esindajate loenguid. Nii on Külaseltsil toimiv võrgustik vanemaealise elanikkonna kaasamiseks. Navi külaseltsiga koostöös saab organiseerida ka tervisespordiüritusi, mis toovad valla eri piirkondade elanikke kokku.
- **Parksepa Spordiklubi** on Parksepa Keskkooli ruumides tegutsev korvpalliklubi. Nende kaasamine teenusedisaini tõstab Parksepa sportimisvõimaluste riskkasutust. Parksepa Spordiklubi osaleb projektis teenuste disaini protsessis, eelkõige lastele ja noortele suunatud spordiürituste ning treeningvõimaluste arendamisel.

3.1. Spordikoordinaator ja pehmed tegevused

Võru vald plaanib toetusmeetme raames luua uue spordikoordinaatori ametikoha. Kava kohaselt keskendub spordikoordinaator eelkõige rahva-, tervise- ja koolispordi tasandil tegevuste korraldamisele ja koordineerimisele.

Spordikoordinaatori esialgsed ametiülesanded on otseselt seotud projekti pehmete tegevustega (vt lähemalt taotlusele lisatud finantsanalüüsi) ning neid kirjeldab [joonis 3](#).

Spordikoordinaatori ülesanded

Joonis 3. Spordikoordinaatori ülesanded. Allikas: Võru valla spordikoordinaatori ametijuhendi tööversioon.

Spordikoordinaatori ülesandeks on valdkondliku info koondamine ja levitamine, valdkonna pikaajalisem arendamine ja erinevate harrastus-, tervise- ja noortesporti ürituste korraldamine. Oma töös teeb spordikoordinaator koostööd nii vallavalitsuse kui selle allasutustega, samuti piirkondlike eestvedajate, mittetulundusühingute, spordiorganisatsioonide ja ettevõtetega.

Spordikoordinaatori ja pehmete tegevuste eeldatav mõju projekti eesmärkide kontekstis

Spordikoordinaatori ametikoha loomise ja projekti pehmed tegevused valis vald projekti järgnevatel kaalutlustel:

- **Eri sihtgruppide kaasamine ja teenusekvaliteedi tõstmine:** spordikoordinaatori ametikoha loomine võimaldab valla spordielu juhtida koordineeritumalt, arvestades erinevate sihtgruppide (laste ja noorte, vanemaealiste, puuetega inimeste, perede, erinevate piirkondade elanike jt) vajaduste ja ootustega. Projekti pehmed tegevused hõlmavad nii teenusedisaini, spordiürituste ja treeningvõimaluste piloteerimist kui ka laiemat teavitustööd kampaaniate, valla kodulehel sportimisvõimaluste ja -sündmuste alase info ajakohastamise ja kättesaadavuse parandamisega.
- **Sporditaristu kasutatavuse tõstmine:** spordikoordinaator kaardistab olemasolevad sportimisvõimalused ning kaasab erinevaid sihtgrupe ja organisatsioone, et olemasolevad ja projekti raames loodavad sportimisvõimalused vastaksid elanike ootustele ning info võimalustest jõuaks sihtgruppideni. Erinevad üritused ja treeningvõimalused julgustavad elanikke valla olemasolevat sporditaristut rohkem

kasutama, aidates inimestel leida nende vajadustele ja eelistustele sobivad liikumisviisid. Samuti saab spordikoordinaator organisatsioonide kaasamise ja suunatud teavitustööga suurendada erinevate valla vaba aja ja liikumisvõimaluste ristikasutust.

- **Spordivaldkonna ligipääsetavuse tõstmine:** EPIK ligipääsetavuse audit Väimela Tervisekeskusele tõi füüsilise ruumi ligipääsetavuse kõrval välja ka Tervisekeskuse teenuste info- ja teenusedisaini elemendid, mis võimaldavad valla spordikoordinaatoril ujula ligipääsetavust ja kasutajamugavust puuetega inimeste jaoks tõsta. Neid põhimõtteid saab spordikoordinaator jälgida ka valla kodulehe arendamisel, et valdkonnainfo oleks ligipääsetav kõigile, sh ka nägemispuudega inimestele. Projekti on kaasatud Võrumaa Puuetega Inimeste Koda, kelle tagasiside toetab spordikoordinaatori tegevust spordivaldkonna teenuste ligipääsetavust tõstmisel.
- **Koosmõju teiste meetme raames kavandatavate tegevustega:** projekti pehmete tegevuste raames korraldab valla uus spordikoordinaator Parksepa staadionil ja Tervisekeskuses erinevatele sihtgruppidele suunatud üritusi ja treeningvõimalusi ning tõstab muu teavitustööga elanike teadlikkust staadioni ja ujula pakutavatest võimalustest.

Projektikava kohaselt korraldab spordikoordinaator aastatel 2025 ja 2026 erinevatele sihtgruppidele üritusi valla keskselt, renoveeritud staadionil ning ligipääsetavas Tervisekeskuses. Kokku on kavas 12 ürituse korraldamine. Samuti koordineerib spordikoordinaator vähemalt 6 uue treeningvõimaluste piloteerimist Väimela Tervisekeskuses ja Parksepa staadionil, ja/või valla erinevates teistes piirkondades Vastseliinas, Oraval, Sõmerpalus, Lasval ja mujal.

Erinevate sihtgruppide kaasamise ja teadlikkuse tõstmise jaoks korraldab spordikoordinaator ka teadlikkuse tõstmise demopäevasid ja kampaaniaid (vähemalt 12 üritust) ning koordineerib kodulehe arenduse, et parandada valla sportimisvõimaluste kasutamise ja broneerimise alase info kättesaadavust ja ajakohasust. Valla sporditöötajate arendamiseks ja motiveerimiseks korraldab spordikoordinaator erinevaid koolitusi ja seminare.

Idee spordikoordinaatori ametikoha loomiseks sai alguse vallavolikogu haridus-, kultuuri- ja spordikomisjonist ja nende korraldatud valdkonna ümarlaualt. Osalejate toetust ideele suurendas see, et vallal on eelnev hea kogemus kultuurivaldkonna ametniku ametikoha loomisega, kes parandas oluliselt kultuurivaldkonna vallaülest valdkondlikku koordineerimist ja osapoolte vahelist koostööd.

Spordikoordinaatori ametikoha võimalikku mõju eri sihtgruppidele kirjeldab [Tabel 2](#).

Tabel 2. Spordikoordinaatori ja pehmete tegevuste mõju eri sihtgruppide lõikes.

Sihtgrupp	Tegevuste mõju sihtgrupile, kaasatud organisatsioonid
Lapsed ja noored, pered	Vallas toimub rohkem lastele, noortele ja peredele suunatud üritusi, piloteeritakse uusi sihtgrupile suunatud treeninguid.

	Suureneb noortemajade ja sporditaristu ristikasutus. Kaasatud organisatsioonid: Võru linn, Navi külaselts, Parksepa Spordiklubi.
Vanemaealised inimesed	Valla sportimis- ja liikumisvõimaluste alase info levik paraneb, selleks kasutatakse sihtgrupile sobilikke infokanaleid. Toimub rohkem vanemaealistele suunatud ja neid kaasavaid üritusi ja tegevusi, see suurendab nende ühiskondlikku aktiivsust ja kaasatust. Kaasatud organisatsioonid: Võru linn, Navi külaselts.
Puuetega inimesed	Vallas toimub rohkem puuetega inimeste vajadusi arvestatavaid üritusi ja tegevusi, mis suurendavad nende liikuvust ja ühiskondlikku aktiivsust. Spordivaldkonna ligipääsetavus tõuseb. Sportimishuvilistel puuetega inimestel on vallas kontakt, kelle käest erinevate võimaluste ja ligipääsetavuse kohta infot küsida. Kaasatud organisatsioonid: Võru linn, Võrumaa Puuetega Inimeste Koda.
Treenerid spordivaldkonna piirkondlikud eestvedajad	jt Vallavalitsuses on kindel kontakt, kelle poole valdkondliku küsimuste ja abi palumiseks pöörduda. Süstematiseeritum info kogumine ja levitamine lihtsustab ürituste korraldamist. Eestvedajate töö on märgatud ja tunnustatud ning nende motiveerimiseks korraldatakse koolitusi ja seminare. Spordikoordinaator komplekteerib valla esindusmeeskonnad spordiorganisatsioonidega koostöös.
Vallaelanikud üldiselt	Paraneb erinevate sportimisvõimaluste info kättesaadavus ja ajakohasus, sh info valla teistes piirkondades toimuva kohta. See soosib eri piirkondade elanike vahelist suhtlust ja sportimisvõimaluste kasutatavust, samuti ka vallasisest turismi looduskaunites paikades (nt matkaradadel). Vallaelanikel on kontakt, kelle poole pöörduda nt staadioni, mänguväljaku jms kasutamisaegade ja -tingimuste kohta info saamiseks. Toimuvad ülevallalised rahva- ja tervisespordi üritused, mis suurendavad vallaelanike ühtsustunnet ja elavdavad seltsielu. Tekivad uued valla traditsioonid, sarnaselt kultuurivaldkonna „5 Võru valla päevale“ ja Lasva järvemuusika-kontserdile.

Teiste omavalitsuste elanikud	Suuremad rahvaspordi üritused toovad valda teiste omavalitsuste elanikke. Maakondliku olulisusega spordiobjektide, sh Väimela Tervisekeskusega seotud teenuste arendamisse kaasatakse Võru linn ja Võrumaa Puuetega Inimeste Koda. Laagrite ja ürituste korraldajatel on kontaktisik, kellega suhelda sporditaristu, sh staadionite ja mänguväljakute, kasutamistingimuste kohta. Koostöös teiste valdkondade (haridus-, sotsiaal-, kultuur jt) esindajatega panustab spordikoordinaator Võru valla kui atraktiivse elukeskkonnaga valla maine järjepidevasse kujundamisse. Valda kolimisest huvitatud saavad valla veebilehel jt kanalites infot vallas pakutavate teenuste kohta. Kaasatud organisatsioonid: Võru linn, Võrumaa Puuetega Inimeste Koda.

Spordikoordinaatori ametikoha loomise alternatiivid:

Valla spordikoordinaatori palkamise alternatiividena kaaluti kolme varianti. Need on praeguse süsteemiga jätkamine, spordiga seotud ülesannete lisamine mõne olemasoleva ametniku tööülesannetesse või valdkonna arendamisese senisest rohkem Võrumaa Spordiliidu kaasamine. Siiski ei ole need alternatiivsed tegevused sporditaristu kasutatavuse tõstmiseks, spordivaldkonna teenuste arendamiseks ning eri sihtgruppide huvidega arvestamiseks sama efektiivsed kui spordikoordinaatori ametikoha loomine ja projekti raames tehtavad pehmed tegevused.

1. Praeguse olukorra jätkumine

Täna on spordi valdkond vallavalitsuses mitme teise, näiteks hariduse-, kultuuri- ja noorsootöö valdkonnaga tegeleva ametniku nõu ülesanne. Seetõttu veavad spordivaldkonda suuresti vabatahtlikud eestvedajad, kes tegutsevad endiselt piirkondlikult, 2017. aasta omavalitsuste reformi eelsete valdade piirides. Kuigi ametnikud püüavad oma tegevustes arvestada ka spordivaldkonna vajadustega, on nende fookus oma põhitööl.

„Ma kujutan ette, et see üks inimene, kes kultuurivaldkonnaga tegeleb, ei jaksa kehakultuuri poolega enam tegeleda, eriti kuna ta tõenäoliselt ongi hingelt rohkem kultuuri inimene,“ ütles Lasva Kepikõndijate Seltsingu eestvedaja Marianne Hermann.

Nii ei võimalda praeguse olukorraga jätkamine spordivaldkonda terviklikult arendada ja spordiga seotud teenuste kvaliteeti tõsta.

2. Spordivaldkonna koordineerimise ja arendamisega seotud ülesannete lisamine mõne olemasoleva ametniku tööülesannetesse

Analüüsi raames intervjuueeritavate hinnangul ei ole mõistlik ka lisada spordivaldkonnaga seotud ülesandeid mõne olemasoleva vallavalitsuse ametniku tööülesannetele. 2017. aasta omavalitsuste reformi järel tõusis vallavalitsuse töötajate töömaht ja haldusalune territoorium märgatavalt ning vallatöötajad ei jaksaks uusi, spordivaldkonnaga seotud ülesandeid enda kanda võtta, ütles Võru valla hariduse, kultuuri ja sotsiaalvaldkonna abivallavanem Piret Otsatalu.

3. Kasutada spordivaldkonna arendamiseks maakondliku Võrumaa Spordiliidu teenuseid

Kolmanda alternatiivina spordikoordinaatori ametikoha loomisele on vallas kaalutud Võrumaa Spordiliidu suuremat kaasamist. Võrumaa Spordiliit on maakondlik organisatsioon, mis ühendab maakondlikke spordiklubisid, -seltse ja -ühendusi. Peamiselt Kultuuriministeeriumi poolt rahastatud liidu põhiülesandeks on spordiliikumise edendamine ning valdkondlike tegevuste koordineerimine (Võrumaa Spordiliit).

Selle alternatiivi nõrkuseks on asjaolu, et Spordiliidu tegevus on suunatud eelkõige maakonna, mitte omavalitsuse tasandile. Samuti ei kata selle organisatsiooni tegevused kõiki tulevase valla spordikoordinaatori ülesandeid. „Meil on väga tubli maakondlik Spordiliit, kes korraldab erinevaid liikumissarju ja mängusid, maakonna meistrivõistlusi. Paraku nad igale poole ei jõua, seega oleks kohaliku omavalitsuse spordikoordinaator kindlasti väga heaks partneriks ka Võrumaa Spordiliidule,“ ütles Võrumaa Arenduskeskuse juhatuse liige Tiit Toots.

3.2. Parksepa Keskkooli staadioni rekonstrueerimine

Parksepa Keskkooli staadioni rekonstrueerimisega kerkib praeguse kruusakattega staadioni asemele uus, korralike sportimistingimustega staadion. Rekonstrueeritud staadioni keskele tuleb murukattega jalgpalliväljak, mida ümbritsevad tartaankattega jooksurajad. Ehitustööde tulemusel suureneb staadionil harrastamiseks sobilike kerge- ja raskejõustiku alade arv. Staadionile tulevad kaugus-, teivas-, ja kõrgushüppe alad, samuti odaviske ala, kettaheite- ja kuulitõukering. Staadionile on kavandatud ka välijõusaal viit eri lihasgruppi treeniva seadmega, samuti abihoone varustuse hoiustamiseks ning varjualusega väliklassi ala. Valmiv staadion on valgustatud ja vee ärajuhtimiseks vajaliku drenaaziga.

Foto 1. Parksepa Keskool ja koolimaja taga asuv staadion täna. Allikas: [Vaido Otsar/Wikipedia](#).

Staadion asub valla suurima kooli, Parksepa Keskooli territooriumil. Kool on maakondliku tähtsusega –1.-12. klassi 300 õpilasest peaaegu kolmandik on teistest omavalitsustest. Kõige rohkem teiste omavalitsuste õpilasi, 74 õpilast, käivad kooli Võru linnast, kuid koolis õpib ka teistes Võrumaa valdades, samuti ka Põlva maakonnas elavaid õpilasi.

Rekonstrueerimisprojekti eeldatav mõju projekti eesmärkide kontekstis

Parksepa Keskooli staadioni rekonstrueerimise valis vald projekti järgnevatel kaalutlustel:

- **Potentsiaalsete kasutajate (kasusaajate) arv:** Staadion asub linnalise asustusega alevikus, mis on elanike, töökohtade ja teenuste peamise koondumise kohtadeks ka kahaneva rahvaarvu tingimustes. Parksepa Keskool on omavalitsuse suurim kool, staadioni lähedal on tihe asustus (sh korterelamud), lähedal on ka teine linnalise asustusega asula (Väimela, kaugus 3km), mida ühendab heas korras kergliiklustee (vt lähemalt [ptk 4](#)).
- **Eri sihtgruppide kaasamine:** Lisaks keskkoolis õppivatele lastele ja noortele saavad staadionit kasutada ka Parksepa ja Väimela asulate elanikud, sh pered ja vanemaealised inimesed (vt ka allpool [Tabel 3](#)).
- **Koosmõju teiste meetme raames kavandatavate tegevustega:** projekti pehmete tegevuste raames korraldab valla uus spordikoordinaator staadionil erinevatele sihtgruppidele (lastega pered, piirkonna elanikud ja vanemaealised inimesed) sunnitud üritusi ja treeningvõimalusi ning tõstab muu teavitustööga elanike teadlikkust staadionil pakutavatest võimalustest.
- **Taristu kasutatavuse tõstmine:** Praegune staadioni olukord ([Spordiregistri](#) andmeil “rahuldav”, viimati renoveeritud 2005. aastal) piirab selle kasutajate arvu.

- **Koosmõju teiste valla sportimisvõimalustega:** Staadion moodustab terviku selle lähedal asuvate väga heas korras olevate multifunktsionaalsete palliväljakutega, samuti Parksepa Noortemajaga. Väimela Tervisekeskust ühendab staadioniga heas korras kergliiklustee. Nende vaba aja ja liikumisvõimaluste ristkasutust saab edaspidi valla spordikoordinaator teadlikult toetada.

Täna kasutatakse kooli staadionit ainult kooliõpilaste kehalise kasvatus ja liikumisõpetuse tundide läbiviimiseks. Kooli juures tegutseb ka kergejõustikutrenn, mille õpilased saavad võistlustel järjepidevalt häid tulemusi ², kuid kuna kooli staadion ei vasta kergejõustikutrennideks vajalikele tingimustele, sõidavad Parksepa õpilased ja neid treenivad Parksepa kooli õpetajad trenni tegemiseks Võru linna.

„Praegu on Parksepa staadion sellises seisus, mis ta oli 1975. aastal, kui mina läksin kooli. Staadioniks ei saa seda praegu nimetada, pigem on see mänguplats,“ kirjeldas Parksepa keskkooli direktor Aigi Sikkal praegust staadionit, millel on kruusakattega jooksurada ja murukattega jalgpalliväljak. Ta lisas, et dreanaži puudumise tõttu ei saa vihmaste ilmade järel staadionit mõnikord mitu päeva isegi kehalise kasvatus tundideks kasutada, sest vihmavesi ei voola jooksuradadelt ära.

Vallavalitsus soovib, et koolide juures olevaid staadione ja väljakuid kasutaksid kõik vallaelanikud, nii harrastusspordiks ja seltskondlikeks sportlikeks vaba aja veetmise viisideks kui ka ürituste korraldamiseks.

Staadioni potentsiaalsete kasutajate arv on võrdlemisi suur. 2021. aasta rahvaloenduse järgi elab Parksepa ja Väimela asulates ligi 1300 elanikku ([Statistikaamet 2022](#)), ning staadioni ümbruses on palju kortermaju. Samuti asub staadioni ümbruses 3-4 km raadiuses ka palju eri liiki teenuseid, nt üldhariduskool, kutsekool, lasteaia, noortemaja, rahvamaja, Väimela Tervisekeskus, Parksepa palliväljakud, poed jne. **Nii asub staadion paljude valla-, aga ka näiteks Võru linna elanike jaoks kohas, mida nad juba töö, hariduse või vaba aja veetmise eesmärgil külastavad.**

Ühelt poolt pärsib Parksepa staadioni laialdasemat kasutamist täna staadioni halb seisund ja piiratud sportimisvõimalused. Rekonstrueerimistöde järel paigaldatakse staadionile valgustus, mis pikendab oluliselt staadioni kasutamiseks sobilikku aega ja kasutamise turvalisust. Teisalt aga eeldab staadioni potentsiaalsete kasutusvõimaluste tegelik realiseerimine ka erinevaid toetavaid pehmeid tegevusi, alustades spordivaldkonna teenusedisainiga, mis kaasab erinevaid sihtgruppide esindajaid ja võrgustikke, sh kaasatud organisatsioone, et töötada välja sihtgruppide ootustele ja vajadustele vastavad spordiüritused ja treeningvõimalused, neid piloteerida ning tutvustada erinevates infokanalites (vt lähemalt [ptk 3.1.](#) ja taotlusele lisatud finantsanalüüsi seletuskiri).

Renoveeritud staadioni kasutatavuse tõstmisel saab ürituste ja tegevuste planeerimisse hõlmata ka selle lähedal olevat taristut, sh multifunktsionaalseid palliväljakuid, Parksepa

² Näiteks „TV 10 olümpiastarti“ üleriigilises võistlussarjas on Parksepa keskkool viimastel aastatel jõudnud väikeste koolide arvestuses esikolmikusse ([Eesti Kergejõustikuliit; Parksepa Keskkooli koduleht](#)).

noortemaja ja Parksepa rahvamaja ning nende juures tegutsevaid seltse ja organisatsioone. Siin on oluline roll spordikoordinaatori teenusedisainil ja teadlikkust tõstvatel tegevustel, et levitada eri kanalites, kõigile kättesaadavalt info sellest, millistel aegadel ja tingimustel saavad huvilised staadionit ja spordivahendeid kasutada ning milliseid harrastus- ja tervisespordi üritused staadionil toimuvad.

Tabel 3 kirjeldab staadioni rekonstrueerimistöde võimalikku mõju eri sihtgruppidele. Tõenäoliselt hakkavad tulevikus kõige rohkem staadionit kasutama Parksepa ja Väimela aleviku elanikud. Ürituste ajal on aga potentsiaalne kasutajate ring laiemgi, hõlmates nii kaugemal elavaid vallaelanike kui ka teiste omavalitsuste elanikke.

Tabel 3. Staadioni rekonstrueerimise projekt eri sihtgruppide vajaduste ja võimaluste kontekstis

Sihtgrupp	Tegevuste mõju sihtgrupile, seotud pehmed tegevused ja organisatsioonid
Lapsed ja noored	Paranevad kõigi õpilaste liikumisõpetuse ja kehalise kasvatuse tingimused. Kergejõustikutrennides käivad õpilased ja nende õpetajad saavad staadionit kasutada treeninguteks. Staadionit ja väljõusaali saab kasutada vaba aja veetmiseks ka pärast koolitunde. Spordikoordinaator organiseerib staadionil võistlusi, üritusi ja treeninguid koostöös kaasatud organisatsioonide (Parksepa spordiklubi, Navi külaselts, Võru linn), treenerite, Parksepa Keskkooli hoolekogu, Parksepa noortemaja ja Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskusega.
Piirkonna elanikud (Parksepa ja Väimela)	Paranevad elanike kodulähedased sportimisvõimalused. Pehme tartaankate on liigesesõbralik jooksuhuvilistele. Väljõusaalis saab teha vabas õhus lihastrenni, staadioni murul mängida jalgpalli, vibulaskmist, petanki jt mängu. Staadionit saavad kasutada ka Väimela elanikud (kaugus 3km, ühendatud kergliiklusteega), kuna ka Väimela staadion on renoveerimata (Spordiregister). Spordikoordinaator organiseerib võistlusi, üritusi ja treeninguid koostöös kaasatud organisatsioonidega (Parksepa spordiklubi, Navi külaselts), Parksepa rahvamaja, MTÜde ja treeneritega.
Lastega pered	Staadionil korraldatakse peredele suunatud üritusi, nii piirkondlikke kui vallaüleseid. Kooli direktori sõnul on hoolekogu selliste ürituste vastu juba huvi tundnud, sest need suurendaksid kogukonnatunnet ning võimaldaksid

	lastel, vanematel ja vanavanematel veeta koos kvaliteetaega. Spordikoordinaator organiseerib võistlusi ja üritusi koostöös kaasatud organisatsioonidega (Parksepa spordiklubi, Navi külaselts, Võru linn) ning kooli hoolekogu, Parksepa noortemaja, rahvamaja ja kohalike MTÜdega.
Vanemaealised inimesed	Pehmel tartaankattel on liigesesõbralik ja turvaline joosta või kõndida, väljõusaal pakub võimalust värskes õhus kerget trenni teha. Spordikoordinaator organiseerib võistlusi ja üritusi koostöös kaasatud organisatsioonidega (Navi külaselts, Võru linn, Võrumaa Puuetega Inimeste Koda), aga ka rahvamaja ja MTÜdega, nt rahvamajas koguneva Parksepa eakate ilmaelu arutlusringiga.
Puuetega inimesed	Staadioni rekonstrueerimisprojekt lähtub Eestis kehtivatest ehitusvaldkonna määruste ligipäätavuse nõuetest. Pehmel tartaankattel on liigesesõbralik ja turvaline joosta ja kõndida, väljõusaal pakub võimalust värskes õhus kerget trenni teha. Spordikoordinaator saab organiseerida võistlusi ja üritusi koostöös kaasatud organisatsioonidega (Võrumaa Puuetega Inimeste Koda, Võru linn), aga ka teiste MTÜdega, et spordivaldkonna tegevustesse kaasata võimalusel ka eri puudeliikidega inimesi osalejate ja/või pealtvaatajatena.
Teiste Võru valla piirkondade ja omavalitsuste elanikud	Staadionil toimub vallaelanike ühtsustunnet suurendavaid üritusi ja võistlusi. Kolmandik Parksepa Keskkooli õpilastest on teistest omavalitsustest, kelle pered soovivad samuti erinevatel võistlustel ja üritustel osaleda. Staadionile on mugav tulla ka Võru linna elanikel (7km kaugusel, ühendatud kergliiklusteega). Spordikoordinaator saab organiseerida võistlusi ja üritusi koostöös kaasatud organisatsioonidega (sh Võru linnaga), aga ka Võrumaa Spordiliidu ja erinevate MTÜdega. Suvel saavad staadionit rentida laagrid, malevad, firmad jt.

Staadioni rekonstrueerimise alternatiivid

Staadioni rekonstrueerimise alternatiivide analüüsi lähtekohaks on küsimus, kas mõni alternatiivne investeering adresseeriks spordivaldkonna keskseid probleeme, taristu alakasutatust ja oluliste sihtgruppide, näiteks puuetega inimeste, aga ka vähenenud liikumisvõimega eakate, sportimisvõimaluste piiratuse probleemi efektiivsemalt.

Erinevat tüüpi spordiobjektidel on oma eesmärk ja eelised. [Staadionite eeliseks on sportimisvõimaluste mitmekesisus ja võimalus liikuda vabas õhus](#). Ürituste korraldamisel ka [ruumi paindlikkus](#), mis võimaldab mahutada rohkem inimesi kui kinnises ruumis, samas aga erinevate lahendustega tekitada ka osaliselt piiratud alasid erinevate tegevuste jaoks. See teeb staadionitest hea rahva- ja tervisespordi arendamise koha. Kuna tegemist on koolistaadioniga, [panustab investeering ka kvaliteetse ja tänapäevase hariduskeskkonna kujundamisse](#).

Parksepa Keskkooli staadioni rekonstrueerimise alternatiivide valikut kitsendab asjaolu, et see moodustab asukoha mõttes terviku teiste meetme raames planeeritavate tegevustega, st Väimela Tervisekeskuse ligipääsetavuse tõstmise ja valla spordikoordinaatori pehmete tegevustega.

Selles valguses oleks alternatiiv [Väimela staadioni rekonstrueerimine](#). See asub samuti Parksepa-Väimela kaksikkeskuses ning on veel kehvas seisus – [Eesti spordiregistri](#) andmeil renoveeriti seda viimati 1978. aastal. Staadioni juures on Väimela Tervisekeskus ja kutsekool (Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskus), mis võimaldaks planeeritud tegevustega Väimela staadioni kasutajaskonda tõsta.

Parksepa Keskkooli staadioni kasuks räägib aga selle kesksem asukoht, sest kooliõpilaste, kergejõustikutrenni tegijate, Parksepa noortemaja, aga ka näiteks Parksepa rahvamajas koguneva eakate ilmaelu arutlusringi kontekstis on Parksepa staadioni kasutamist toetavate tegurite loetelu pikem ja selle võrra ka taristu võimaluste potentsiaalsete kasutajate ja sihtgruppide arv suurem.

Teistest Võru valla staadionitest on heas või väga heas korras staadionid Vastseliinas, Puigal, Osulas ja Oraval. ([Spordiregister](#); [Sportimisvõimalused Võru vallas](#); intervjuud abivallavanema ja vallavolikogu liikmega). Renoveerimist vajab [Kääpa Põhikooli staadion](#). Vallavalitsus kaalub praegu aga Kääpa ja Orava koolide liitmist, mistõttu sõltub koolistaadioni renoveerimine edasistest haridusvõrgustiku ümberkorraldusi puudutavatest otsustest ([Kääpa Põhikooli veebileht](#)).

Analüüsi esimeses osas sõnastati sporditaristu investeeringute planeerimise kaks keskset lähtekohta: demograafilised trendid ja erinevate sihtgruppide vajadused ja ootused. Staadioni renoveerimata jätmisel jätkuks olukord, kus valla suurima kooli, Parksepa Keskkooli, noorsportlased on küll riiklikel võistlustel edukad, kuid kehalises kasvatuses on õpilaste sportimisvõimalused piiratud kergejõustikuhuvilised peavad trenni tegemiseks sõitma teise omavalitsuse territooriumil asuvasse spordikeskusesse.

Samuti jääks lahendamata ka piirkonna elanike sportimisvõimaluste kättesaadavuse ja kvaliteedi tõstmise küsimus. Võru linnas asuvas spordikeskuses on vabu aegu vähe ning see on mõeldud eelkõige professionaalidele, mitte harrastus- ja tervisespordi tegijatele, ütles Võrumaa Arenduskeskuse juhatuse liige Tiit Toots. Analüüsi raames intervjueritud inimesed hindasid vähetõenäoliseks varianti, et vallaelanikud sõidaksid jooksutrenni tegema või

väljõusaali kasutama Võru linna või teiste valla territooriumil asuvasse staadionite või jõuväljakute juurde, sest harrastussportlased eelistavad kodu lähedal ja tuttavas kohas sportimist.

Haridusasutuste füüsilise keskkonna kaasajastamine ja arendamine on toodud ka Võru valla arengukava lisas ühe peamise hariduse ja noorsootöö valdkonna väljakutsena, samamoodi seostub staadioni rekonstrueerimine arengukavas toodud eesmärgiga tagada vallaelanikele kaasaegsed kultuuri-, vaba aja ja sporditaristu. Samuti läheb teise omavalitsuse sporditaristust sõltuv mõtteviis vastuollu Võru maakonna arengustrateegia uuendamisel oleva tegevuskavaga, mille üheks eesmärgipunktiks on huvialadega tegelemise võimaluste kodule lähemale toomine (Võrumaa Arenduskeskus).

3.3. Väimela Tervisekeskuse ligipääsetavuse tõstmine

Väimela Tervisekeskus on Võru valla allasutus, mille keskne teenus on neljarajaline 25 m pikkune ujula, mis mahutab korraga umbes 32 inimest. Täiendavalt on Tervisekeskuses ka lastebassein, mullivann, saunad, jõusaal, lauatennis, *squash*, aeroobikasaal, solaarium ja tervisekapsel.

Võru maakonnas on ainult kaks ujulat – Väimelas ja Värska veekeskuses. Kuna Värska veekeskus asub maakonna idapiiril ning on oma fookusega pigem spaa ja veekeskus, on Väimela maakonna tähtsaim ujula nii ujumisõpetuseks, erinevateks võistlusteks kui ka harrastussportlastele.

Tervisekeskuse ligipääsetavuse tõstmise ehitustööde eesmärk on viia ehitustööde järel hoone füüsilise ruumi disain eri puuetega inimeste vajadustele vastavaks, sh muutes ujula kasutamise mugavaks ka sügava liikumispuudega inimestele. Ehitustööde projekteerimise aluseks võeti ettevõtlus- ja tehnoloogiainistri 2018. aasta määrus „Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele“ (tuntud ka kui „määrus nr 28“). Puuetega inimeste täiendavaks kaasamiseks ning ehitusprojekti täiendamiseks palus vald ka Eesti Puuetega Inimeste Kojal (edaspidi: EPIK) koostada hoonele ligipääsetavuse audit. Sellest auditist lähtus vald ehitusprojekti tagasisidestamisel projekteerijaga, et tagada ehitustööde investeeringu vastavus sihtgrupi vajadustele.

Täna ei ole Väimela Tervisekeskus raske liikumispuudega inimestele ligipääsetav. Hoonesse viib kaldtee ning majas on invatualett, kuid basseinide juurde viivad trepid ning liikumispuudega inimene ei pääse ka basseini, sest puudub selleks vajalik tõstuk, ütles auditi läbi viinud EPIK nõunik Mari Puuram.

EPIK audit tõi füüsilise ruumi ligipääsetavuse kõrval välja ka Tervisekeskuse teenuste infodisaini ja teenusedisaini elemendid, mis on heaks sisendiks nii ujula kui ka teiste valla sportimisvõimaluste ligipääsetavuse ja kasutajamugavuse tõstmiseks puuetega inimestele.

Ligipääsetavuse ehitustööde eeldatav mõju projekti eesmärkide kontekstis

Väimela Tervisekeskuse ligipääsetavuse ehitustööd on projektis järgnevatel kaalutlustel:

- **Olulisus sihtgrupile ja sihtgrupi kaasamine:** Väimela Tervisekeskus on maakondliku tähtsusega sporditaristu objekt, mida Võrumaa Puuetega Inimeste Koja (edaspidi: VPIK) liikmed kasutavad ujumistrennideks juba täna. Siiani ei ole ujumistrennides raskema liikumispuudega inimesed osalenud, ütles intervjuueeritud VPIK esindaja. Pärast ehitustööde valmimist toetab raske liikumispuudega inimeste ujuma tulekut koja võrgustik ja julgustav kogukond. Samuti, kuivõrd ligipääsetavus hõlmab ka info- ja teenusedisaini, võimaldab Tervisekeskuse ja koja olemasolev kontakt edastada sihtgrupile infot ning koguda nende tagasisidet.
- **Ligipääsetavuse tõstmisest kasusaajate arv:** Ühelt poolt on puuetega inimeste ja vanemaealiste elanikkonna sihtgruppidel suur ühisosa, kuivõrd 60% maakonna registreeritud puudega inimestest on 63-aastased ja vanemad (Võru maakonna tervise- ja heaoluprofiil 2022). Teisalt, kuivõrd vanemas eas inimestel on tihti probleeme liigete vähenenud liikuvuse ja tasakaaluga, parandab ligipääsetavuse nõuete rakendamine (sh kaldteede ja kahepoolsete käsipuude lisamine) kasutamiskogemust mugavamaks ka vanemaealistele. (EPIK; Kompetentsikeskus). Samuti saavad ligipääsetavuse ehitustöödest kasu ka näiteks kroonilised haiged, ajutise vigastusega inimesed, samuti lapsevankriga liikuvatele pered jt (EPIK).
- **Koosmõju teiste meetme raames kavandatavate tegevustega:** projekti pehmete tegevuste raames korraldab valla uus spordikoordinaator staadionil nii puuetega inimestele kui ka teistele sihtgruppidele sunnatud üritusi ja treeningvõimalusi ning tõstab teavitustööga elanike teadlikkust staadionil pakutavatest võimalustest. Ürituste planeerimisel ja treeningute teenusedisainis kaasab spordikoordinaator Võru Puuetega Inimeste Koja liikmeid ja esindajaid. Spordikoordinaator saab Väimela Tervisekeskuse, Parksepa Keskkooli staadioni ja teiste valla vaba aja ja liikumisvõimaluste ristikasutust oma tegevustes teadlikult toetada.

Foto 2. Väimela Tervisekeskuse suur ujumisbassein. Allikas: [Väimela Tervisekeskuse Facebook](#).

Tabel 4 toob välja sihtgrupid, kelle jaoks parandavad Väimela Tervisekeskuse ligipääsetavuse ehitustööd kõige otsesemalt ujumis- ja vesiaeroobikavõimaluste kättesaadavust ja kvaliteeti. Samas on ligipääsetavus laiem põhimõte, mis aitab kaasata erinevate vajadustega sihtgruppe ja luua ühiskonda, mis tagab võimalused kõikide paremaks igapäevaelus osalemiseks (EPIK).

Tabel 4. Projekt eri sihtgruppide vajaduste ja võimaluste kontekstis

Sihtgrupp	Tegevuste mõju sihtgrupile, seotud pehmed tegevused ja organisatsioonid
Puuetega inimesed, sh liikumispuudega inimesed	Väimela Tervisekeskus viiakse määrus nr 28 nõuetele vastavaks. Sihtgrupi vajadustega aitavad arvestada EPIK auditis toodud soovitusel. Ehitustööde järel pääsevad basseini ka raske liikumispuudega inimesed. Spordikoordinaator teeb koostööd kaasatud organisatsioonidega (Võrumaa Puuetega Inimeste Koda, Võru linn), aga ka teiste MTÜdega, et julgustada raske liikumispuudega inimesi Tervisekeskust kasutama. Samuti võimaldab koostöö piloteerida Tervisekeskuses eri puudeliikidega inimesi kaasavaid üritusi ja treeninguid, arvestades võimalikult palju ka info- ja teenusedisaini ligipääsetavuse põhimõtetega.
Vanemaealised inimesed	Ligipääsetavuse tõstmise ehitustööd parandavad ujula kasutusmugavust ka piiratud liikumisvõimega inimeste jaoks. Spordikoordinaator teeb koostööd kaasatud organisatsioonidega (Võrumaa Puuetega Inimeste Koda, Võru linn, Navi külaselts), aga ka teiste MTÜdega, et piloteerida Tervisekeskuses vanemaealistele inimestele sobivaid üritusi ning ujumis- või aeroobikatreeninguid.
Teised Tervisekeskuse külastajad	Ligipääsetavuse nõuete rakendamine parandab kasutamismugavust ka puuetega inimeste lähedastele, samuti krooniliste haigete ja ajutise vigastusega inimeste jaoks. Ligipääsetavuse põhimõtete järgimine ja sellealane info panustab ühiskonna sidususse.

Väimela Tervisekeskust kasutavad selle juhataja, Henn Antsoni, sõnul juba täna väga erinevad ühiskonnagrupid. Kaks Tervisekeskuses tegutsevat spordiühingut pakuvad treeninguid kõikidele vanusegruppidele, alates beebidest kuni vesiaeroobikat harrastavate vanemaealisteni. Ujulat broneerivad oma töötajate jaoks ka erinevad asutused.

Üldiselt on inimeste huvi ujumise vastu viimastel aastatel tõusnud, eriti laste ja noorte seas, keda inspireerivad ujumises heade tulemustega silma paistvad Eesti sportlased, näiteks Eneli

Jefimova, ütles Tervisekeskuse juhataja. Ta lisas, et ujumine mõjub positiivselt vaimsele tervisele ning rahustab lapsi, aidates näiteks ka aktiivsus- ja tähelepanuhäire ja ärevusega lapsi. Ujumine ja vesiaeroobika on liigesesõbralikud ja vähese vigastuste ohuga sportimisviisid. ([spordiühing Virmar](#)) mistõttu on eriti oluline, et ujula oleks ligipääsetav kõigile soovijatele.

Tervisekeskuse ligipääsetavuse ehitustööde alternatiivid

Väimela Tervisekeskuse ligipääsetavuse tõstmise alternatiivide analüüsimise lähtekohaks on küsimus, kas oleks mõni alternatiivne investering, mis vastaks tegevuse keskse sihtgrupi – puuetega inimeste – vajadustele paremini, lahendades nii nende sportimisvõimaluste piiratuse probleemi efektiivsemalt.

Võru valla omandis on mitmeid sporditaristu objekte, mis ei ole täna ligipääsetavad. Spetsiaalse invainfrastruktuuriga on neist täna 73 objektist vaid 11 ([minuomavalitsus.ee](#)). Süstemaatilisem sporditaristu ligipääsetavuse tõstmine eeldab põhjalikumaid analüüse puuetega inimeste vajadustest, aga ka terviklikku ülevaadet sporditaristu olukorrast ja kasutatavusest sihtgruppide lõikes ning [see on tegevus, millesse projekti pehmete tegevuste raames valla spordikoordinaator saab panustada](#).

Sellise analüüsi puudumisel on Võru valla valiku lähtekohaks see, et ligipääsetavad võiksid olla maakondliku tähtsusega sporditaristu objektid, mille kasutamine on erinevate puudeliikidega, sh liikumispuudega inimeste liikumisharrastuse toetamiseks kõige parem. Ujumine ja vesivõimlemine on spordialad, mis sobivad ka paljudele liikumispuudega inimestele. Võrumaa Puuetega Inimeste Koja liikmed kasutavad ujulat juba täna regulaarseteks trennideks, mistõttu on ehitustööde valmides võimalik toetuda koja infokanalitele ja koostööle, et eri raskusastmes liikumispuudega inimesi ujuma julgustada.

[Võrumaal ei ole hetkel ühtegi raske liikumispuudega inimestele ligipääsetavat ujulat](#). Maakonna tasandil on kavandataval tegevusel kaks alternatiivi: Värska veekeskuse ligipääsetavuse nõuetele vastavaks viimine või eeldamine, et kui Võru linna rajatakse tulevikus spaa, siis arvestatakse selle ehitusel ka raske liikumispuudega inimeste vajadustega. Kumbki neist alternatiividest ei asu Võru valla territooriumil.

[Värska veekeskus](#) on Setomaa vallas asuv eraettevõtte. Hetkel ei ole Värska veekeskust raske liikumispuudega inimestele ligipääsetav ning analüüsi autoritele teadaolevalt ei ole täna algatatud ka projekti selle võimaldamiseks. Samuti jääb veekeskus Võru valla elanikele kaugeks, asudes enamikest suurematest alevikest rohkem kui 50 km kaugusel. Veidi lähemal asub Värska veekeskus Orava elanikele, kellest see asub u 20km kaugusel. Regulaarseks ujumiseks jääb veekeskus kaugeks ka paljudele teiste Võru maakonna omavalitsuste elanikele, olles näiteks Võru linnast rohkem kui 40 km, Rõugest üle 60 km, Antslast üle 80 km kaugusel. Kõigile nimetatud asulatele on Väimela veekeskus oluliselt lähemal.

Aastaid on räägitud ka [Võru linna ujula ehitamisest](#), kuid täna pole selle ehitustöid algatatud ning viimastel aastatel on Võrumaa Arenduskeskuse esindajate sõnul rohkem räägitud mõttest, et linna ehitatakse eraettevõtte eestvedamisel spaa. Väimela Tervisekeskuse kasuks

räägib võrdluses spaaga kahe ujumiskoha eesmärkide erinevus – ujula on eelkõige ujumise, spaa aga lõõgastuse ja vaba aja veetmise koht. Tihti tekitavad ujuma tulnud inimestes kärarikkad spaad ebamugavust, ütles Väimela tervisekeskuse juhataja Henn Antson. Ta lisas, et ujula pilet on üldjuhul ka soodsam kui spaapilet.

4. Investeeringute juurdepääsetavus ja projekti jätkusuutlikkus

Kaks valla kavandatavat spordivaldkonna investeeringut on seotud valla linnalise asustusega asulaga – Parksepa ja Väimelaga³. 2021. aasta rahvaloenduse järgi elab neis kahes alevikus kokku ligi 1300 elanikku ([Statistikaamet 2022](#)). Alevikud asuvad üksteisest vaid mõne kilomeetri kaugusel ning mõlemas asulas asub mitmeid mitte ainult valla, vaid maakondliku tähtsusega asutusi, sh Parksepa Keskkool, Väimela Tervisekeskus, aga ka kutseharidust pakkuv Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskus.

Nii tervisekeskus kui staadion asuvad lähimast ühistranspordi peatusest vähem kui 500 m kaugusel. Ujula ja staadion asuvad üksteisest u 3 km kaugusel.

Parksepa ja Väimela asuvad Võru valla põhjaosas. Investeeringute kasutatavust tõstab asjaolu, et need on kavandatud võrdlemisi tihenda asustusega piirkondadesse, millel on hea ühendus ka maakonnakeskuse ehk Võru linnaga. Samas mõjutab teistes valla piirkondades elavate inimeste juurdepääsetavust ujulale ja staadionile valla suur territoorium ja nn rõngasvallale omane territoorium, mistõttu valla lõunapiirkondade elanikud peavad Väimelasse ja Parksepa jõudmiseks enamasti sõitma läbi Võru linna.

Kõige tihedam on Parksepa ja Väimela ühistranspordi ühendus Võru linna ja Võru linna lähistel asuvate Võru valla asulatega. Võru linnast ja linnalähimest valla asulatest, näiteks Kirumpäält, Meegomäelt, Navilt ja Lõuna-Eesti haigla lähistelt tulijad saavad nii staadioni kui ujula juurde ühistranspordiga kasutada maakonnaliine nr 101, 102, 103, 105, 109. ([Kagu Ühistranspordikeskus; peatus.ee](#)) Kõige varasemad bussid väljuvad enne kella 6 hommikul, kõige hilisemad lõpetavad veidi pärast kell 23 õhtul.

Parksepa keskkooli ja selle staadioni juurde sõidutab õpilasi igal koolipäeva hommikul ka õpilasliin, mis läbib järgnevad vallas asuvad peatused: Tagaküla-Osula-Sõmerpalu-Vagula-Navi-Kirumpää-Parksepa-Tilsi-Laheda-Kungla-Runda-Kadaja-Navi-Tsopa-Trolla-Parksepa ([Parksepa Keskkool](#)).

Teiste valla elanikel, näiteks Vastseliina, Orava, Lasva elanikel, on ühistranspordiga Parksepa keskkooli staadioni ja Väimela tervisekeskuse juurde jõudmiseks võimalus sõita Võru linna ja siis istuda Võru bussijaamas ümber eelpoolnimetatud maakonnaliinidele ([peatus.ee](#)). Suurematest valla asulatest asuvad Väimelast ja Parksepast kõige kaugemal Vastseliina (u 30 km) ja Orava (u 25km). Võru linnast asub Väimela tervisekeskus umbes 6 km, Parksepa Keskkooli staadion 7 km kaugusel.

Vallas on üldine ühistranspordi kättesaadavuse tase Eesti lõikes keskmine, naabervaldadega võrreldes aga veidi parem. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi hallatava veebilehe [minuomavalitsus.ee](#) kohaselt täidab Võru vald liikuvuse valdkonnas baastaseme kriteeriumid. Lähimast ühistranspordipeatustest elab vähem kui 1 km kaugusel 67% kõigist vallaelanikest, kaugemal kui 5 km veidi üle viiendiku elanikest. ([minuomavalitsus.ee](#))

³ Linnalise asutuse ala Võru maakonnaplaneeringus kirjeldatud alana, kuhu koonduvad ka kahaneva rahvaarvu tingimustes inimeste töö- ja elukohad ning teenused, sh vaba aja veetmise ja sportimisega seotud teenused ([Võru maakonnaplaneeringu seletuskiri](#))

Staadioni ja ujula juurde on võimalik tulla ka Võru linna piirilt algavat asfaltkattega kergliiklusteed mööda, mis läbib nii Väimela kui Parksepa aleviku, lõppedes just staadioni juures. Intervjueeritute sõnul on kergliiklustee heas korras ning kuna Väimela ja Parksepa asuvad üksteisele lähedal, kasutavad Väimela-Parksepa kergliiklusteed elanikud seda sageli. Tervisekeskuse juhataja Henn Antsoni sõnul kasutavad mitmed Tervisekeskuse külastajad kergliiklusteed suvel selleks, et Tervisekeskust jalgsi või jalgratta, tõukeratta või rulluiskudega külastada.

Oma rolli nähakse valla sporditaristu juurdepääsetavuse tõstmisel ka spordikoordinaatoril, kes saab oma töös koguda eri sidusgruppidele tagasisidet ja informatsiooni selle kohta, milliste valla sportimisvõimaluste kasutamisel on transpordiühendus praegu takistuseks. Ka saab spordikoordinaator piirkondades levitada infot selle kohta, millised sportimisvõimalused ja -üritused asuvad neile kõige lähemal.

[Projekti jätkusuutlikkuse panustab läbimõeldud finantsanalüüsi ja tegevuste seotuse kõrval kõige rohkem see, et projekt oleks kooskõlas Võru maakonna arengustrateegia ja Võru valla arengukava eesmärkidega.](#)

Võru maakonna arengu visioon aastani 2035+ on järgmine: „Meie maakond on õnnelike ja tegusate inimeste, rohkete võimaluste ning mitme kultuuriruumiga maa.“ ([Võru maakonna arengustrateegia](#)). Võru valla kavandatavad spordivaldkonna arendustegevused panustavad sellesse visiooni, tõstes vallaelanike jaoks sportimisvõimaluste ja valdkonnaga seotud teenuste kvaliteeti. Tervise- ja rahvaspordile keskenduva spordikoordinaatori töö oluline aspekt on vallaelanike liikuvuse ja sportimisharjumuste tõstmine, see aga panustab elanike füüsilise ja vaimse tervise ning heaolu näitajate paranemisse.

Otseselt on Võru valla kavandatavad tegevused seotud [maakonna arengustrateegia](#) 4. ja 5. punktidega:

- 4. punkt: Meie maakond on hästi toimetulevate inimeste kasvulava, siin on parim paik laste ja noorte füüsiliseks ja vaimseks arenguks, elujõulistele perekondadele ja tegusatele eakatele.
- 5. punkt: Võru maakonna kultuuri-, spordi ja turismivaldkond on mitmekülgne, kvaliteetne ja kõigile kättesaadav ning siinsed omanäolised kultuuriruumid on elujõulised.

Kaudselt panustab projekt ka 1. ja 3. punkti elluviimisesse, kuivõrd spordikoordinaator teeb tulevikus tihedat koostööd hariduse, kultuuri, ja sotsiaalvaldkonnaga ning erinevad tervise- ja rahvaspordi üritused toetavad aktiivsete kogukondade säilimist.

- 1. punkt: Meie maakonnas on tugeva identiteediga kogukonnad, kes hoiavad ja kannavad edasi oma paikkonna keelt ja kultuurilist eripära.
- 3. punkt: Meie maakonnas toimivad elujõulised valdkondlikud ja piirkondlikud koostöövõrgustikud ja pidevalt arenevad ühingud.

2024. aastal uuendatakse Võru maakonna arengustrateegia tegevuskava, mis kirjeldab tegevusi nelja aasta perspektiivis ([Võrumaa Arenduskeskus](#)). Tegevuskavas seostuvad Võru valla kavandatavad arendusvaldkonna tegevused kõige otsesemalt järgmiste punktidega:

- 3.4.3.1. Huvialadega tegelemise võimalused kodule lähemale.

- 5.2.6.6. Võru valla spordivaldkonna ja -taristu arendamine, et luua sportimise võimalused erinevatele sihtrühmadele.
- 5.8.22. Võru valla mänguväljakute, spordiplatside, staadionide, puhkealade, matkaradade kaasajastamine ja loomine.
- 6.3.2.9. Väimela Tervisekeskuses teenuste arendamine sh ligipääsetavuse nõuete tagamine ja hoone energiatõhusaks rekonstrueerimine.

Võru valla kavandavate investeeringute jätkusuutlikkuse tagamiseks arvestati tegevuste planeerimisel valla rahvastikutrende, spordivaldkonna praegusi tugevusi ning kitsaskohti ning maakonna arengustrateegias paika pandud eesmärgid. Erinevaid spordivaldkonna eestvedajaid kaasati projekti planeerimise etapis Võru Vallavolikogu haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni kokku kutsutud spordivaldkonna ümarlauaga, puuetega inimeste kaasamiseks telliti Eesti Puuetega Inimeste Kojalt ligipääsetavuse audit Väimela Tervisekeskusele. Projektis on ka mitu kaasatud organisatsiooni – Võru linn, Võrumaa Puuetega Inimeste Koda, Parksepa Spordiklubi ja Navi külaselts, kes saavad projektist kasu ning keda Võru vald ja spordikoordinaator kaasavad projekti pehmete tegevuste elluviimisel.

Projekti keskkonnasäästlikkuse tagamiseks tellis vald projektis kavandatavatele ehitustegevustele põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ vastavuse ning kliimakindluse tagamise hinnangute analüüsid, mis on lisatud taotlusele.

Projekti kolm osa – spordikoordinaatori pehmed tegevused, Väimela Tervisekeskuse ligipääsetavuse ehitustööd ja Parksepa Keskkooli staadioni rekonstrueerimine – moodustavad omavahel seotud terviku, mis võimaldab tõsta spordiobjektide kasutatavust ja laiendada erinevate sihtgruppide sportimisvõimalusi, tõstes nii spordivaldkonna uute ja uuendatud korraldusega teenuste arvu, projektidest kasu saavate organisatsioonide arvu. Pikas perspektiivis tõstab projekt elanike rahulolu oma kodupaiga sportimisvõimalustega ning suurendab rahva-, tervise- ja perespordi ürituste ja tegevuste osalejate arvu, panustades nii elanike heaolu ja tervisenäitajate paranemisse ning kogukonnatunde loomisesse.

Projektist saavad kasu kõik ümberkaudsed omavalitsused (sh Võru linn), sest need hõlmavad maakondlikult olulisi sporditaristu objekte ja projektis arendatavad üritused ja teenused ei ole ainult vallapõhised.

Lisa 1. Intervjueeritute nimekiri

Analüüsi koostamisel intervjueeriti järgnevaid valla ja spordivaldkonna esindajaid:

- **Piret Otsatalu** – Võru valla hariduse, kultuuri ja sotsiaalvaldkonna abivallavanem
- **Aigi Sikkal** – Parksepa keskkooli direktor
- **Henn Antson** – Väimela Tervisekeskuse juhataja
- **Piret Haljend** – Võru vallavolikogu liige, vähekindlustatud peredele suunatud heategevusorganisatsiooni Saagu Parem üks eestvedajaid, Parksepa piirkonna eestvedaja
- **Marianne Hermann** – Lasva Kepikõndijate Seltsingu ja eakate spordihuviliste esindaja, spordivaldkonna piirkondlik eestvedaja
- **Tiit Toots** – Võrumaa Arenduskeskuse juhatuse liige
- **Mari Puuram** – Eesti Puuetega Inimeste Koja ligipääsetavuse nõunik, Väimela Tervisekeskuse ligipääsetavuse auditi läbiviija
- **Piia Õispuu** – Võrumaa Puuetega Inimeste Koja tegevjuht